

Onderzoeksrapport Brugge(n) voor jongeren

Kwalitatieve analyse van lokale netwerkontwikkeling tussen hulp- en dienstverlening aan jongeren in kwetsbare posities

Jan Naert

Rudi Roose

Wouter Vanderplasschen

Voorwoord

Dit onderzoek startte met een vraag vanuit de stuurgroep van 'Brugge(n) voor Jongeren', waar men na vijf jaar een stand van zaken wou opmaken van het project. Deze vraag en de achterliggende zoektocht naar een kritische blik, was voelbaar voor de onderzoeker tijdens het onderzoekstraject. Het netwerk en de partners kenmerkten zich door engagement en de drive om het aanbod voor jongeren in kwetsbare situaties beter te maken.

Een terugblik op vijf jaar werk is niet min en we dienden keuzes te maken in de manier waarop data verzameld werd. We hebben geprobeerd om een brede input van verschillende bronnen te hebben. Dit was belangrijk om een voldoende volledig beeld te verkrijgen. We zetten ook twee verhalen van jongeren in dit rapport als getuigenis. Onder andere uit deze verhalen blijkt dat het niet evident is om voldoende aansluitende ondersteuning uit te bouwen. We hopen dat de elementen van dit onderzoek een insteek kunnen zijn voor verdere reflectie en ontwikkeling van dit netwerk.

Dank aan alle verschillende deelnemers aan dit onderzoek, de leden van de stuurgroep, de actiegroep, de veldwerkers en de jongeren. Bedankt ook aan Soetkin, coördinator van het project, voor de goede verbinding tussen onderzoek en het netwerk. Bedankt aan de masterstudenten Ine Dooms, Clair Vander Stuyft en Marte Hughelier voor hun betrokkenheid en werk in dit onderzoek. Bedankt aan Wouter Vanderplasschen, Rudi Roose en de collega's van de vakgroep Orthopedagogiek voor hun feedback. Uitwisseling en reflectie met verschillende onderzoekers en professionelen waren een bijzondere meerwaarde voor dit onderzoek.

Jan Naert

Juli 2018

Inhoudstabel

Voorwoord	2
Inhoudstabel.....	3
1. Inleiding	6
2. Brugge(n) voor jongeren	8
2.1. Korte historiek	8
2.1.1. Participatie van jongeren	9
2.1.2. Versterken van het netwerk van professionals: naar een betere samenwerking	10
2.1.3. Verhogen van het bereik van kwetsbare jongeren	11
2.1.4. Oppikken van signalen om mee aan de slag te gaan	13
Het verhaal van Emma: eigenaarschap over het eigen traject en laagdrempelige opties	14
3. Probleemstelling en onderzoeksvragen	16
4. Methodologie	17
4.1. Kwalitatief interactioneel fenomenologisch onderzoek	17
4.2. Casestudy aanpak.....	17
4.3. Data analyse	18
5. Resultaten.....	19
5.1. Evaluatie van de organisatiestructuur.....	19
5.2. Meerwaarde van het netwerk ‘Brugge(n) voor jongeren’?	23
5.2.1. Betere communicatie en afstemming	23
5.2.2. Gezamenlijke projecten.....	26
5.2.3. Concrete verwezenlijkingen op netwerkniveau	27
5.3. Delen van informatie over jongeren	27
5.4. Is er meer reële inzet in de leefwereld van jongeren?.....	31
5.5. Zorgt het netwerk voor meer ontgrenzend werken?.....	33
5.5.1. Verschuivende visies en zoeken naar aansluiting	34
5.5.2. Drempels die ontgrenzend werken bemoeilijken	39

5.6.	Visieontwikkeling in het netwerk van ‘Brugge(n) voor jongeren’	42
5.7.	Uitbouw van case management als werkvorm	43
5.8.	Helpt het netwerk om signalen beter te capteren en door te geven?	44
5.9.	Spanningsveld tussen doelgroep- of leefwereldbenadering in het netwerk?	45
5.10.	De toekomst van ‘Brugge(n) voor jongeren’?	47
5.10.1.	Afstemming met andere overlegstructuren.....	47
5.10.2.	Tussen uitwisseling en eigen veldwerk	48
5.10.3.	Reikwijdte van het netwerk.....	48
	Het verhaal van Tom, engagement van de hulpverlening en contact in de leefwereld	49
6.	Discussie en aanbevelingen.....	51
6.1.	Een beter aanbod uitbouwen voor jongeren in kwetsbare situaties.....	51
6.2.	Van een gezamenlijke taal naar een gedeelde visie.....	52
6.2.1.	Wie zijn dan die ‘pistachenootjes’?.....	52
6.2.2.	De kijk bepaalt de handeling	52
6.2.3.	Naar een sterkere honorering van leefwereld expertise	53
6.2.4.	Gezamenlijke visievorming.....	56
6.3.	Betere toegang en continuïteit voor jongeren in kwetsbare situaties?.....	56
6.4.	Draagt het netwerk bij tot het ontgrenzend werken?	58
6.5.	Aanbevelingen voor de praktijk	61
	1. <i>Nood aan duidelijke deontologie rond het delen van informatie</i>	61
	2. <i>Meer reële inzet in de leefwereld van jongeren</i>	61
	3. <i>Minder hiërarchische structurering van ‘Brugge(n) voor jongeren’</i>	61
	4. <i>Ontgrenzend werken is een opdracht voor alle betrokkenen</i>	61
	5. <i>Nood aan bredere verspreiding van een sociaal-pedagogisch kader</i>	62
	6. <i>Nood aan meer sterktegericht case management in de leefwereld</i>	62
	7. <i>Een signaalfunctie opnemen voorbij éénmalige oefeningen</i>	62
6.6.	Beperkingen van het onderzoek	63
7.	Algemene conclusie.....	64

Referenties	65
Bijlagen	67
1. Overzicht participanten	68
2. Interviewformat	70
3. Leidraad focusgroep met de stuurgroep.....	72

1. Inleiding

De laatste twee decennia is er nogal wat beweging in de jeugdzorg in Vlaanderen. De volledige hervormingsgeschiedenis is geen onderdeel van dit werk, we verwijzen de lezer graag naar ander materiaal hierover (Naert, Gesquiere, & Van Havere, 2017). Echter, dit rapport kadert wel in deze ontwikkelingen en meer bepaald in het al dan niet slagen van interventies vanuit de jeugdhulp naar jongeren in kwetsbare situaties. Specifiek raakt dit onderzoek aan één van de krachtlijnen zoals benoemd in het Decreet integrale jeugdhulp dat goedgekeurd werd in 2014, namelijk 'zorgcontinuïteit'. Door de implementatie van de integrale jeugdhulpverlening moest zorg voor jongeren als meer continu uitgebouwd worden. In lijn met internationaal onderzoek wordt deze zorgcontinuïteit vooral bekeken op niveau van de gebruiker van de zorg. De jongere zelf dient de zorg als continu te ervaren (Vanhee, 2011; Vlaamse Regering, 2014).

Zowel in de praktijk als in onderzoek valt echter op dat de stem van jongeren zelf zelden centraal staat in de uitwerking van het aanbod en de manier waarop dit aanbod zich organiseert. Zorgcontinuïteit wordt vooral ingevuld vanuit een professionele blik en dit kan ervoor zorgen dat essentiële elementen verloren gaan (Naert, Roose, Rapp, & Vanderplasschen, 2017). In eerder onderzoek rond continuïteit waarin jongeren uit de jeugdhulpverlening en in het jeugdwelzijnswerk bevestigd werden, stelden we vast dat jongeren heel wat problemen ervaren rond het thema continuïteit. We komen hierop terug in de bespreking van het opzet van dit onderzoek.

Dit onderzoek past in een traject dat werd opgezet in Brugge rond het bereiken van jongeren in kwetsbare posities¹ en sluit aan bij bredere evoluties in de zorg, waar netwerkontwikkeling naar voor geschoven wordt als oplossing voor fragmentatie van zorg en een gebrek aan aansluiting met kwetsbare doelgroepen (De Corte, Verschuere, & De Bie, 2017b). In die zin is het projectopzet van 'Brugge(n) voor jongeren' een casus van lokale netwerkvorming om tegemoet te komen aan een betere continuïteit voor deze jongeren. In het eerste deel schetsen we een korte historiek van het project 'Brugge(n) voor jongeren'. We bespreken hier ook de onderzoeksvragen van dit praktijkonderzoek.

In een tweede luik van dit rapport gaan we in op de methodologie van dit onderzoek. Via verschillende bronnen werd data verzameld om zicht te krijgen op de manier waarop deze netwerkvorming werd

¹ Hoewel verschillende benamingen in voege zijn voor de jongeren waarover het hier gaat zoals o.a. maatschappelijk kwetsbare jongeren, risicojongeren, jongeren in moeilijke leefsituaties enz., opteren we in dit onderzoek voor de omschrijving 'jongeren in kwetsbare posities'. Hiermee benadrukken we de maatschappelijke positie die ervoor zorgt dat er allerlei problemen ontstaan, eerder dan intrapsychische componenten of specifieke doelgroepkenmerken die aan de oorsprong van problemen zouden liggen.

ervaren bij verschillende betrokkenen. De keuze voor een kwalitatieve evaluatie wordt ook beargumenteerd.

Het derde en meest omvattende luik beschrijft de resultaten van het onderzoek. Aan de hand van tien gedestilleerde thema's geven we een overzicht van de belangrijkste bevindingen. In lijn met de gekozen methodologische invalshoek, gaat het bij de thema's niet zozeer om het in beeld brengen van één realiteit, maar worden spanningsvelden beschreven die onder de respectievelijke thema's zichtbaar werden bij de data analyse.

In het vierde deel bespreken we de resultaten in relatie tot bestaande literatuur en onderzoek. We geven ook enkele aanbevelingen voor de praktijk en verder onderzoek.

We besluiten dit rapport met een blik op de toekomst. We geven mee dat er met de aanbevelingen van het onderzoek, die werden gepresenteerd op 27 april 2018 op een netwerkmoment in Brugge, al verder gewerkt wordt naar verbetering van het aanbod voor de jongeren.

2. Brugge(n) voor jongeren

2.1. Korte historiek²

Zoals aangegeven zien we het project 'Brugge(n) voor jongeren' als een casus van lokale netwerkontwikkeling. In de methodologie gaan we hier verder op in. In 2011 stelde de stad Brugge vast dat jongeren in kwetsbare posities in de stad moeilijk bereikt werden. Het bestaande aanbod is geëngageerd en deskundig, maar werkt te fragmentair om te beantwoorden aan de noden van jongeren in kwetsbare situaties. Het gevolg is dat jongeren worden doorgeschoven overheen diensten en op die manier niet de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. Ondanks deze initiële probleemstelling wou men een beter zicht krijgen op de situatie. Daarom namen de preventiedienst en de jeugddienst van de stad Brugge, OCMW Brugge en het CAW Noord-West-Vlaanderen in 2011 het initiatief om het aanbod beter op elkaar af te stemmen. Uit De Marge, het steunpunt voor jeugdwerk en jeugdbeleid dat zich specifiek richt naar kinderen en jongeren in kwetsbare situaties, werd gevraagd een analyse te maken van de situatie in Brugge.

In het toenmalige onderzoek werd duidelijk gekozen voor een brede visie op de problematiek, zonder daarbij af te grenzen naar doelgroepspecifieke kenmerken. Eerder stelde men vast dat het gaat om een heel diverse groep jongeren die moeilijk te vatten valt door individuele kenmerken. Deze zijn eerder secundair tegenover de maatschappelijke positie waar de jongeren zich in bevinden. Er zit immers meer éénduidigheid in de proceskant, het feit dat die heel diverse groep jongeren naar de marge van de samenleving wordt geduwd (Coussée, Deduytsche, Neiryck, & Demeere, 2012). Door middel van een analyse van het lokale aanbod in Brugge en gesprekken met verschillende betrokkenen kwam men tot een rapport met vijf aanbevelingen. Dit kon volgens de onderzoekers een aanzet bieden tot een ondersteunend beleid waarin maatschappelijk kwetsbare jeugd niet verder gemarginaliseerd wordt. De vijf aanbevelingen uit dit rapport werden beknopt beschreven als (Coussée et al., 2012):

1. Een sterkere afstemming en aansturing van het werkveld vanuit een duidelijk sociaal pedagogisch kader;
2. Meer structurele ondersteuning van de basiswerking in plaats van tijdelijke en losse projecten;
3. Meer vindplaatsgericht en leefwereldgericht werken;
4. Uitbouw van een transparant systeem van case management;
5. Het gezamenlijk signaleren van wat er fout loopt op maatschappelijk en beleidsvlak.

² Zie ook: <https://www.bruggenvoorjongeren.be/nl/OverOns/Index/96/ontstaan>

Naar aanleiding van deze aanbevelingen werd met het nieuwe bestuur in 2013 een samenwerkingsovereenkomst gesloten die de start betekende voor het project 'Brugge(n) voor jongeren'. Daar werd de basis gelegd voor concrete acties die een antwoord moesten bieden op bovengenoemde aanbevelingen. Dit werd van bij aanvang vertaald in vier doelstellingen voor het project³:

1. **Participatie van jongeren** opdat 'Brugge(n) voor jongeren' mét jongeren in de plaats van over en voor jongeren tot stand komt.
2. **Versterken van het netwerk van Brugse professionals** opdat beter kan samengewerkt worden in functie van de jongere.
3. **Verhogen van het bereik van kwetsbare jongeren** in de stad door structurele investeringen en gepaste activiteiten.
4. **Oppikken van signalen** van zowel diensten als jongeren om zelf, of samen met het bestuur, mee aan de slag te gaan.

Om deze doelstellingen waar te maken werd in eerste instantie ingezet op de ontwikkeling van het netwerk aan dienst- en hulpverlening in Brugge. Vanuit de analyse van de werkingsverslagen geven we een globaal overzicht van de verschillende acties die er gerealiseerd werden sinds de start van het project in 2013⁴. In voorliggend onderzoek was het immers niet de bedoeling om de afzonderlijke acties te evalueren, maar eerder om aan te knopen bij de ervaringen van de participanten in het netwerk en hun kijk op de evoluties in het project te belichten. Voor deze ophijsting baseren we ons op de werkingsverslagen van 'Brugge(n) voor jongeren'. We komen terug op een aantal van deze acties in de analyse van de resultaten.

2.1.1. Participatie van jongeren

- Er werd ingezet op methodiekwontwikkeling tussen jeugdraad en jongerenwerking 't Salon (de werking die zich richt op jongeren in kwetsbare situaties) om de link beter te maken tussen deze werkingen. Dit resulteerde in een manier om signalen van jongeren beter te capteren via een anoniem 'audiodagboek'. Dit leidde ook tot een vervolg engagement, waarbij de jeugdraad zou investeren in persoonlijk contact met jongeren van de jongerenwerking om zo op een betere manier de schakel te zijn tussen jongeren en het bestuur.

³ Zie <https://www.bruggenvoorjongeren.be/>, geraadpleegd op 7/06/2018

⁴ Voor een meer uitgebreide bespreking van de verschillende acties verwijzen we naar de jaarverslagen van het project die beschikbaar zijn op de site van 'Brugge(n) voor jongeren' (zie boven).

- Er werd gestart met een belevingsonderzoek rond de betekenis van jeugdwerk voor jongeren in kwetsbare posities door een master studente van de Universiteit Gent. Dit onderzoek vormde de basis voor een verdere afstemming tussen buurtsport, de jongerenwerking van 't Salon en de preventiewerkers.
- Er werd een sociaal-artistiek project opgestart met als doel het project 'Brugge(n) voor jongeren' bekend te maken bij het bredere publiek. De looptijd van dit project loopt doorheen de verschillende werkjaren. In 2016 wordt ook gestart met Piazza dell'Arte, een ander project rond beeldvorming, waarbij men met digital storytelling poogt via digitale en artistieke weg de leefwereld van jongeren in beeld te brengen.
- Begin 2016 werd het thema 'beleving en participatie van jongeren' op de agenda gezet van een netwerkmoment (een moment waarbij het hele netwerk van 'Brugge(n) voor jongeren' uitgenodigd wordt). Hierbij werd onder andere stilgestaan bij het traject van jongeren naar zelfstandigheid en meer in het bijzonder jongeren die de jeugdzorg verlaten.
- Eveneens in 2016 werden focusgroepen (n=6) georganiseerd met jongeren. Hier werden signalen uit gedestilleerd voor de signaalnota van 2016. Men stelt wel vast dat deze methodiek niet goed werkt om jongeren in kwetsbare posities te bereiken.
- Op zoek naar wegen tot participatie werd goede praktijken bekeken. Via gesprekken met onder andere Cachet vzw (een organisatie van jongeren met ervaring in de jeugdzorg) werd bekeken hoe dit ook voor Brugge een optie kon zijn. Hoewel de methode van Cachet niet werd geïmplementeerd, werd veel geleerd uit dit traject.
- Het sociaal-artistieke project kreeg een vervolg in samenwerking met 'House of time', in het kader van de Triënnale 2018 in Brugge.

2.1.2. Versterken van het netwerk van professionals: naar een betere samenwerking

Deze doelstelling werd voornamelijk verwezenlijkt door een structuur op te bouwen om de professionals te verenigen die op één of andere wijze betrokken zijn op de groep van jongeren in kwetsbare situaties. In 2012 was er reeds een samenwerking tussen de Stad Brugge, het OCMW Brugge en het CAW Noord-West-Vlaanderen. Later werd dit overleg ook de stuurgroep voor het project 'Brugge(n) voor jongeren'. In 2014 werd ook een coördinator aangeworven om het project te leiden. Uit De Marge en de Coördinator van 'Brugge(n) voor jongeren' werden mee opgenomen om de stuurgroep te versterken.

Daarnaast werd op hetzelfde moment een actiegroep opgericht. Dit breder overleg bestaat voornamelijk uit coördinatoren van werkingen die ervaring hebben opgebouwd in het werken met jongeren in kwetsbare posities. Deze actiegroep bestaat uit de leden van de stuurgroep, samen met vertegenwoordiging uit volgende organisaties:

- Jongerenwerking CAW Noord-West-Vlaanderen: JAC, LOGiN, 't Salon
- Preventiedienst – buurtwerk Stad Brugge
- Trajectbegeleiding OCMW Brugge
- Dagcentrum De Sleutel Brugge
- CGG en PET (Psychiatrisch Expertise Team) Noord-West-Vlaanderen
- Groep Intro West-Vlaanderen
- Time-Out Blink! Vereniging SPOOR
- Netwerk Leerrecht Vereniging SPOOR
- CLB De Klaver
- CLB Brugge
- Interstedelijk CLB
- Vertegenwoordiging Bijzondere Jeugdzorg

De actiegroep komt minstens vier keer per jaar samen om het project en de evoluties inhoudelijk te bespreken. In het werkingsverslag van 2014 wordt de actiegroep gelijkgesteld met jeugdpreventieoverleg of jeugdwelzijnsoverleg (Brugge(n) voor jongeren, 2015). Het doel van dit overleg is om de bovenstaande doelstellingen van 'Brugge(n) voor jongeren' verder in te vullen en te concretiseren, uitsluitings- en toegangscriteria van de eigen werking te bekijken en continuïteit van zorg te waarborgen (Brugge(n) voor jongeren, 2015).

Het bredere netwerk wordt bij elkaar gebracht via de netwerkmomenten. Deze momenten zijn bedoeld voor alle partners van 'Brugge(n) voor jongeren'. De bedoeling is vooral om elkaar beter te leren kennen, informatie uit te wisselen, nieuwe evoluties in de zorg te bespreken. De bedoeling is dat er minstens één netwerkmoment per jaar wordt georganiseerd.

De opbouw van 'Brugge(n) voor jongeren' blijft gedurende de volledige looptijd van het project zo goed als ongewijzigd. Bij aanvang van het project wordt ook een website gemaakt en een communicatieplatform om inhoud te delen over de werkingen heen.

2.1.3. Verhogen van het bereik van kwetsbare jongeren

Onder deze doelstelling wordt in het eerste werkingsverslag aangegeven dat men de jongerenwerking 't Salon vanaf 2014 met reguliere middelen van de stad financiert en niet meer via projectmiddelen. Hiermee wil men tegemoetkomen aan een aanbeveling uit het vooronderzoek naar een meer structurele inzet voor jongeren in kwetsbare posities (Coussée et al., 2012). Hetzelfde gebeurt met het buurtsport, dat bovendien een uitbreiding kent specifiek om een groter bereik van jongeren in kwetsbare posities mogelijk te maken (Brugge(n) voor jongeren, 2015). Voor buurtsport geeft men aan

dat dit ook een mogelijkheid geeft om naast de recreatieve functie ook de sociaal pedagogische functie uit te oefenen.

In 2014 wordt ook gestart met een lerend netwerk jeugd(welzijns)werkers. Dit netwerk wil de veldwerkers samenbrengen die bezig zijn met vrijetijdsaanbod en met vindplaatsgericht werken om het aanbod op elkaar af te stemmen. Een tweede doelstelling is het ontwikkelen van een sociaal pedagogische visie met de verschillende betrokkenen. Dit lerend netwerk bestaat uit veldwerkers van 't Salon, het JAC, de preventiewerkers en de buurtsportwerkers. Er is ondersteuning van Uit De Marge vzw en de coördinator van 'Brugge(n) voor jongeren' (Brugge(n) voor jongeren, 2015).

Uit dit netwerk ontstaan gezamenlijke initiatieven voor jongeren en wordt bestaand aanbod ook bijgestuurd. Een voorbeeld is de aanpassing van groepswerking van 't Salon in een -16 en + 16 groep, waarbij deze wijziging werd bekendgemaakt via een gezamenlijke activiteit ('t Salonse Feest). Ook later in het project leidde dit lerend netwerk tot concrete afstemming en samenwerking tussen het laagdrempelig aanbod naar jongeren in kwetsbare posities. Men deed ook stage in elkaars werking om die beter te leren kennen. In het werkingsverslag over werkjaar 2015 lezen we (Brugge(n) voor jongeren, 2016, p. 6):

“In het lerend netwerk ligt de focus op de vrijetijdsbesteding en het welzijn van jongeren. Op welke manier en door wie pistachenootjes met zorgvragen ondersteund kunnen worden, vergt nog wat oefening.”

In het werkingsverslag van 2016 geeft men de chronologie aan, waarbij men via steeds groeiende samenwerking en afstemming komt tot een gemeenschappelijke vrijetijdswerking in 2016. Om dit waar te maken werd ook een structuur ontwikkeld van overleg en een dagelijks bestuur, met de coördinatoren van de deelwerkingen en de coördinator van 'Brugge(n) voor jongeren' (Brugge(n) voor jongeren, 2016).

In 2015-2016 werd een strategisch proces en plan ontwikkeld om de diensten met een vrijetijdswerking (en welzijnsfunctie) gericht op jongeren in maatschappelijk kwetsbare posities structureel op elkaar af te stemmen. Hiervoor werden verschillende acties ondernomen, waaronder het belevingsonderzoek reeds eerder vermeld en het in kaart brengen van sterktes en zwaktes van de teams door de coördinator van Bruggen voor jongeren (Brugge(n) voor jongeren, 2016).

In 2016 werd ook fysiek gestart met het aanbod voor jongeren onder te brengen in de Vlamingdam 36 (Nu 'Route 36'). Men geeft aan dat dit geïnspireerd werd door jongeren zelf, die nood hebben aan een laagdrempelig ankerpunt dat losstaat van reguliere werkingen en waar beroep kan worden gedaan op professionele krachten. Maar ook in functie van medewerkers zou dit de samenwerking en afstemming

in functie van deze jongeren verbeteren. Daarnaast zou de doorstroom van vrije tijd naar welzijn en omgekeerd ten goede komen en zorgen voor meer zichtbaarheid (Brugge(n) voor jongeren, 2017).

2.1.4. Oppikken van signalen om mee aan de slag te gaan

Reeds bij aanvang was een doelstelling van 'Brugge(n) voor jongeren' het bundelen van registraties en signalen met betrekking tot de doelgroep. Er werd in 2015 een signaalnota voorgesteld met tien signalen geordend onder vier rubrieken: vrije tijd en ontmoeting, welzijn en gezondheidszorg, onderwijs en tewerkstelling, en wonen en huisvesting (Brugge(n) voor jongeren, 2015b). In het jaarverslag van 'Brugge(n) voor jongeren' geeft men aan zelf aan de slag te gaan met deze signalen. In 2016 werd een nieuwe signaalnota voorgesteld, waarbij ook de jongeren zelf aan het woord kwamen (Brugge(n) voor jongeren, 2017).

Het verhaal van Emma: eigenaarschap over het eigen traject en laagdrempelige opties

Emma is 22 jaar en is tijdens haar jeugd heel veel van instelling naar instelling doorverwezen. Tot haar 18 jaar stond onmacht centraal. Haar traject kon ze toen niet zelf in handen nemen. De problemen ontstonden al op jonge leeftijd door een moeilijke thuissituatie; totdat het thuis de spuigaten uitliep en Emma door haar thuisbegeleidster werd aangemeld bij de jeugdrechtbank. Aanvankelijk stond ze hier positief tegenover, omdat de situatie thuis onhoudbaar was. De keerzijde van de medaille was dat Emma helemaal de controle verloor.

“De rechtbank besliste alles, en in één keer stonden ze in mijn klas en ik moest mee. Alle klasgenoten zien dat, da’s echt deernisvol! En dan moet je naar die andere instelling, en toch nog terug naar school. Da’s schaamteloos e! Vanaf de uitspraak komen ze achter mij, ik wist van niks.”

Emma beschrijft een voorziening als volgt:

“De controle dat ze over me hadden. Het was echt hun zeggen. Ik leef ook nog, het is ook mijn leven, ik heb ook nog wat te zeggen daarover. Dat ging niet als je in zo’n voorziening zit. Hun wil is wet en dat was wel een beetje moeilijk voor mij. Ik ben ook heel jong zelfstandig moeten worden, dus ik wist van mezelf wel dat ik kon, maar zij zijn dat niet gewoon dat iemand dat al kan.”

Dit controleverlies ging vaak gepaard met rebellie en moeilijk gedrag. Hierdoor kwam Emma vaak nog meer in de problemen. Dit gedrag werd dan volledig toegeschreven aan haar persoonlijkheid.

Ook tijdens het contact met begeleiders had ze vaak het gevoel hier geen regie over te hebben. Het voelde voor haar regelmatig als een verplichting om dingen te vertellen. Ze geeft echter aan dat het ook anders kan:

“Zoals bij mijn thuissituatie zei ze (een begeleidster) altijd zo van die dingen waarvan ik dacht dat het er totaal niets mee te maken had. Of als ik zei dat ze dat niet mocht vertellen aan mijn mama of als ik niet wou praten over mijn papa, dan zei ze dat ik moest en dat ik verplicht was. Ik praatte met mijn individuele begeleider nog niet over mijn papa. Mijn individuele begeleider zei altijd tegen mij: “We gaan dat gewoon traag doen, als jij pas wilt. Het zal toch pas lukken als je je daar wat opener voor kan opstellen.” Maar bij haar (een begeleidster) was dat van: “Nee, ik wil dat nu doen, dus gaan we dat doen.” Maar bij veel jongeren werkt dat gewoon niet zo.”

Op haar 18 liet Emma de gedwongen hulpverlening achter zich. Ze heeft geprobeerd om terug naar huis te gaan, maar dit ging niet. Emma belandde op straat. Op school had ze eens een infosessie

gekregen van het JAC en Emma dacht hierdoor aan hen toen ze op straat stond. Het JAC heeft Emma doorverwezen naar nachtopvang, maar daar kon ze maar drie nachten per week verblijven. Daarnaast hebben ze Emma ook aangemeld voor LOGiN, intensief case management. Gedurende de wachtperiode heeft het JAC Emma steeds opgevangen. Emma beschrijft hieronder wat er veranderd is sinds haar 18 jaar:

“Toen werd er wel naar mij geluisterd. Van wanneer ik het ouderlijk huis heb verlaten, is het veel verbeterd met mij. Vanaf dat ik zelf dingen kon doen, mijn eigen doel had! Ik heb daar moeten voor vechten, maar ik heb het nu wel. Je moet er altijd voor vechten en het is niet omdat je faalt dat het niet meer lukt. Er zijn veel mensen die falen en die gaan ook niet meer vooruit! Maar het is niet omdat je op straat staat dat je niks kan bereiken. Ik ben ook vaak boos geweest en met de vuisten op tafel moeten slaan, maar dan schijnt dat licht. Toen ik 19 jaar was ongeveer, heb ik zelf een doel gesteld: niemand ging mij dat afpakken!”

Emma geeft zelf aan dat ze geluk heeft gehad dat ze op LOGiN een half jaar langer kon rekenen. Tijdens dat half jaar werd alles geleidelijk afgebouwd en werd gekeken naar een netwerk zonder LOGiN. Samen hebben ze gezocht naar een therapeut. Dit contact loopt nog steeds door. Haar traject bij LOGiN is nu wel afgelopen. Er zijn geen wekelijkse contacten meer, maar Emma weet dat ze wel nog met een telefoontje of berichtje bij LOGiN terecht kan. Dat gevoel om te kunnen terugvallen op LOGiN indien nodig, zorgt voor een gerust gevoel bij Emma.

3. Probleemstelling en onderzoeksvragen

Zoals reeds aangehaald werd dit onderzoek geïnitieerd door een vraag vanuit het project 'Brugge(n) voor jongeren' naar een stand van zaken van het project. Men wou een zicht krijgen op hoe de verschillende betrokkenen terugkijken op het traject van Brugge(n) voor jongeren sinds de start van het project. Specifiek wou men polsen naar hoe de mensen terugblikken op de aanbevelingen die werden geformuleerd in de nota van 2012. Twee lijnen zijn dus belangrijk, (1) een vraag naar implementatie en uitbouw van het netwerk, en (2) de werking of de ervaringen met de acties die daaruit volgden. Uiteraard lopen die twee lijnen een stuk door elkaar in dit onderzoek. We koppelden deze vragen aan een lopend onderzoek rond continuïteit in de jeugdhulpverlening. In dit onderzoek wordt duidelijk dat jongeren in kwetsbare situaties specifieke thema's naar voor schuiven als het gaat over continuïteit van zorg. Zo wijst een bevraging van 25 jongeren op drie belangrijke thema's (Naert, Roets, Roose, & Vanderplasschen, submitted):

1. Jongeren in kwetsbare situaties ervaren vaak existentiële chaos en onzekerheid in hun traject. Hierbij lijkt het op die specifieke momenten aan steun te ontbreken en hangt ondersteuning vaak af van toevallige factoren.
2. Ondanks de vaak moeilijke situaties die jongeren ervaren zoeken jongeren zelf naar steunfiguren. Kenmerkend is dat deze meestal gelinkt zijn aan het netwerk dat jongeren hebben en dat er al is op het moment dat ze problemen ervaren.
3. Het vinden van ondersteuning in de reguliere jeugdhulp gaat moeizaam voor jongeren. Ze ervaren deze hulp vaak als te beheersend. Jongeren vinden ook dat deze hulp te laat komt. Toch slagen bepaalde hulpverleners er wel in om voor de jongeren zinvolle ondersteuning te bieden. Het gaat hierbij vaak om hulpverleners die voorbij de grenzen van hun opdracht inspelen op wat de jongeren op dat moment nodig hebben.

Vanuit bovenstaande probleemstelling zien we de ontwikkeling van een lokaal netwerk als een oplossingsstrategie om aan deze problemen van jongeren in kwetsbare situaties tegemoet te komen. De onderzoeksvragen zijn dan:

1. In hoeverre slaagt de uitbouw van een netwerk als 'Brugge(n) voor jongeren' erin een betere connectie te maken met de leefwereld van jongeren in kwetsbare situaties
2. Zorgt het netwerk voor het faciliteren van het ontgrenzend werken

4. Methodologie

4.1. Kwalitatief interactioneel fenomenologisch onderzoek

Gezien de aard van de onderzoeksvragen, die gericht zijn op de ervaringen van de betrokkenen bij het project, werd gekozen voor een kwalitatief onderzoeksopzet. De onderzoeksvragen zijn gericht op het in beeld krijgen van de verschillende ervaringen van betrokkenen in relatie tot de doelstellingen van het project. Enerzijds willen we komen tot een diepgaand begrip van de beleving van actoren en tegelijk willen we dit in een ruimer contextueel kader inbedden en interacties tussen actoren bekijken. Dit betekent dat spanningsvelden en verschillende betekenissen van actoren bijzondere aandacht krijgen.

Gelinkt aan de oorspronkelijke vraag om de werking van 'Brugge(n) voor jongeren' een stuk in beeld te brengen zit er een evaluatief karakter aan het onderzoek. De vraag naar het werkbaar zijn of de werkende elementen van BVJ stelde zich vooraf, tijdens en tot op heden. Tegelijk was het duidelijk van bij aanvang dat de aanpak zich in de scope van een kwalitatieve evaluatie situeerde met de nadruk op het begrijpen van wat zich in een netwerk als BVJ afspeelt en hoe diverse actoren deze nieuwe aanpak ervaren, wat zij zien als voordelen en mogelijke knelpunten.

Dit is een duidelijke keuze die bovendien ook gestuurd wordt door hoe de onderzoekers kijken naar het aanbod, onderzoek op zich en de manier waarop de onderzoeker een rol speelt in het proces van het onderzoek. In die zin kan er verschil zitten op hoe onderzoekers zich verbinden tot verschillende waarden, specifiek bijvoorbeeld hoe de onderzoeker zelf een bepaalde visie heeft op hoe goede hulp aan jongeren in kwetsbare posities er dan kan uitzien. Omwille van voorgaande ervaring van de onderzoeker is dit een belangrijk aandachtspunt doorheen het onderzoek. We hebben geprobeerd in lijn met de opdeling gemaakt door Schwandt (2002), die het heeft over waarden-neutrale, waarden-geëngageerde en waarden-kritische evaluatoren, een waarden-kritische houding aan te nemen, waarbij de evaluator ervan uitgaat dat het belangrijk is de onderliggende en onuitgesproken waarden te problematiseren, maar waar het openlijk uitspreken van die persoonlijke visie niet bijdraagt aan het openbreken van die inhouden in evaluatie. Daartegenover werd gestreefd naar een houding van reflectie en dialoog georiënteerde bevraging van de achterliggende visies (Dahler-Larsen, 2017).

4.2. Casestudy aanpak

Naast een evaluatief element levert dit project ook een unieke kans om een brede kijk te krijgen op een mogelijke organisatie van zorg ten aanzien van jongeren in kwetsbare situaties. We behandelden 'Brugge(n) voor jongeren' als een case van netwerkontwikkeling. Het doel was immers van bij het begin om tot een betere en meer afgestemde zorg te komen voor jongeren (Coussée et al., 2012).

Om een breed zicht te krijgen op het project en de evoluties in relatie tot de ervaringen van verschillende respondenten werden diverse manieren van dataverzameling voorzien. De oorspronkelijke vraag vanuit de stuurgroep was om vooral te focussen op de actiegroep als respondenten van de studie. We kozen er echter voor om een bredere invalshoek te nemen en ook jongeren en veldwerkers te bevragen die respectievelijk bereikt worden in en werken in organisaties die vertegenwoordig zijn in de actiegroep.

Volgende dataverzameling werd uitgevoerd, naast het bestuderen van de jaarverslagen en de signaalnota's van 'Brugge(n) voor jongeren'.

Wat	Wie	Aantal
Interviews	Actiegroep	15
Interviews	Veldwerkers	9
Interviews	Jongeren	10
Focusgroep	Stuurgroep	1 (6 deelnemers)

4.3. Data analyse

De verschillende data werden thematisch geanalyseerd en geïnterpreteerd door de verschillende betrokken onderzoekers. Op verschillende momenten werden deze interpretaties samengebracht en kritisch bediscussieerd. De respectievelijke inhoud van de verschillende thema's werden uitgediept en de interpretaties onder de verschillende thema's werden telkens ook via groepsconsensus gemaakt. Dit betekent concreet dat verschillende interpretaties meermaals terug in discussie werden gebracht tussen de betrokken onderzoekers, om deze telkens opnieuw te verfijnen. Dit leverde zeven thema's op die samen ook antwoord geven op de hoofdonderzoeksvraag. Onder deze thema's worden de diverse standpunten en spanningsvelden van de betrokken participanten besproken.

5. Resultaten

In dit onderdeel bespreken we de resultaten aan de hand van de sleutelthema's die aan bod kwamen in het onderzoek. De thema's liggen uiteraard in lijn met de respectievelijke aanbevelingen voor het project, maar vallen er niet mee samen. Bovendien staan de thema's niet los van elkaar en is er ook overlap tussen bepaalde thema's. Volgende thema's worden hieronder in detail besproken:

1. Evaluatie van de organisatiestructuur
2. Meerwaarde van het netwerk 'Brugge(n) voor jongeren'
3. Delen van informatie over jongeren
4. Evolutie van de reële inzet in de leefwereld van jongeren
5. Ontgrenzend werken binnen het netwerk
6. Visieontwikkeling in het netwerk van 'Brugge(n) voor jongeren'
7. Case management als werkvorm
8. Signaalontwikkeling in het netwerk
9. Spanningsveld tussen doelgroep- en leefwereldbenadering
10. De toekomst van 'Brugge(n) voor jongeren'

5.1. Evaluatie van de organisatiestructuur

Algemeen geven participanten aan dat de ontwikkeling van 'Brugge(n) voor jongeren' een goede evolutie is. De manier waarop 'Brugge(n) voor jongeren' werkt zorgt ervoor dat de verschillende diensten en vooral personen die er werken beter op de hoogte zijn van elkaars aanbod. We zien echter dat de mate van betrokkenheid sterk verschilt, afhankelijk van waar de respondenten zich bevinden in de structuur van 'Brugge(n) voor jongeren'. Daarnaast is er een duidelijke concrete invulling van 'Brugge(n) voor jongeren' ontstaan die sterk gelinkt is met de evolutie van het jongerenaanbod (Route 36) en de organisatie daarvan. We zien ook hier een grotere kennis en betrokkenheid bij de veldwerkers die in dit aanbod actief zijn.

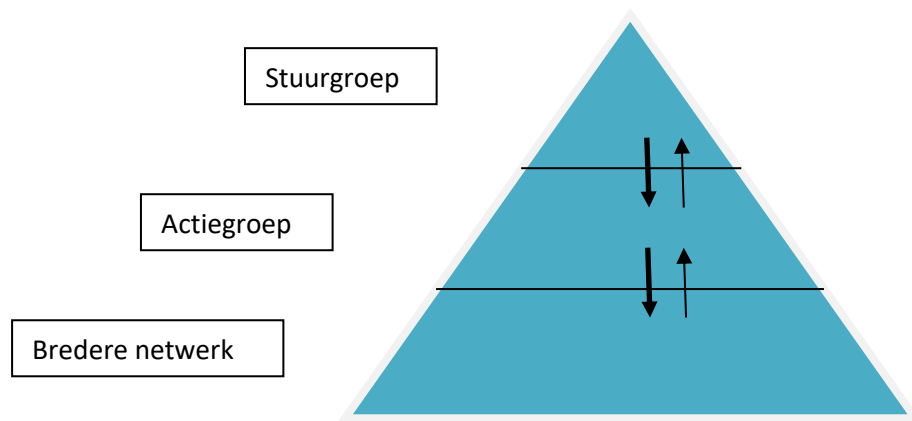
De **structuur van 'Brugge(n) voor jongeren' wordt als vrij top-down aangevoeld**. Participanten spreken van 'boven' en 'onderaan op veldwerkersniveau'. Respondenten stellen deze hiërarchische structurering wel in vraag. Vooral de gebrekkige doorstroom van informatie lijkt een belangrijk gegeven, maar ook de manier waarop bepaalde keuzes gemaakt worden is niet altijd duidelijk voor de verschillende betrokkenen.

Dit hangt ook samen met een verschil aan visie op wat het netwerk dan moet zijn en wat het doel dan precies moet zijn van die afstemming. Zo worden vragen gesteld naar samenstelling van de actiegroep. Sommigen zeggen dat er bepaalde diensten nog ontbreken in het netwerk, anderen geven aan dat een

schaalvergroting ook terug een risico is voor de veiligheid die er nu een stuk is. Daarnaast kijkt men enerzijds naar het netwerk als een uitvoerend iets, waarbij er afstemming is van aanbod, en anderzijds ook als een soort platform tot expertisedeling en uitwisseling.

Voor mij gaat Bruggen voor Jongeren niet alleen over de jongere, maar ook over iedere individuele hulpverlener, ongeacht waar op dat echelon dat die staat. Dat die zich gedragen voelt door Bruggen voor Jongeren, dat hij er bij terecht kan, en daarom niet met een soort rechtstreekse hulplijn, dat is niet werkbaar, maar in een soort trapsysteem, eerst binnen je eigen dienst en op die manier. Dat wij een platform kunnen bieden dat kleinschalig genoeg is dat je nog het gevoel hebt van 'ze weten waarover het gaat, ze kennen mijn werkwereld.' (lid actiegroep 7)

De invulling van de opdracht van het netwerk is niet zo eenduidig en hangt volgens respondenten ook samen met posities en machtsverhoudingen in het netwerk. Hier zit een belangrijk spanningsveld tussen stuurgroep en actiegroep. Mensen uit de actiegroep geven aan dat er **meer impact nodig is van de actiegroep naar de stuurgroep** toe. De participanten vinden ook dat de terugkoppeling en communicatie beter moet. Een aantal leden van de actiegroep geven aan dat ze meer mee beleid willen maken van BVJ.

Ook de rol van vertegenwoordiging in de actiegroep is een belangrijk aandachtspunt voor deelnemers. Zowel de leden van de actiegroep, maar ook veldwerkers stellen zich de vraag in hoeverre er **voldoende doorstroom is van de actiegroep naar het bredere werkveld**. Dit gaat niet alleen over informatie, maar ook over betrokkenheid. Sommige veldwerkers zijn heel sterk betrokken op 'Brugge(n) voor jongeren', anderen hebben er slechts in de zijlijn iets over gehoord. Dit wordt gelinkt aan eigenaarschap en aan de mate van inbreng vanuit de veldwerkers.

Het is een belangrijk signaal. Als we zeggen “eigenaarschap naar jongeren toe in een traject”. Voor medewerkers is dat juist hetzelfde, als dat iets is ... ver van hun bed show en ze hebben er geen impact op ... dan kan je inderdaad de vraag stellen of dat dat niet puur aanbodverstrekking is ... die netwerkmomenten, waar ze leuke dingen horen, maar dat ze niet hun eigenaarschap voelen met Bruggen voor jongeren. Dat lijkt me een belangrijk signaal, niet om het één of ander af te schieten, maar wel om iets mee te doen naar verantwoordelijken toe. Misschien moeten organisaties nog veel meer de introspectie doen. (Actiegroep Int 12)

We zien dus een dubbel verhaal op niveau van de veldwerkers. Men geeft aan dat de netwerkmomenten heel zinvol zijn. **Deze momenten zijn manieren om elkaar te leren kennen en ook nieuwe input te krijgen over thema’s.** Deze momenten zijn niet statisch, men denkt voortdurend na op niveau van de actiegroep om deze zinvol in te vullen. Participanten van de actiegroep zien hier nog sterke uitdagingen, ook om zaken van onderuit voldoende te honoreren en mee te nemen. Er zit veel ruis op de communicatie tussen niveaus van het netwerk, maar ook op het doorstromen van informatie in de organisaties.

Bruggen voor jongeren werkt een stukje faciliterend door bijvoorbeeld die intervisiesessies te houden. Die contactmomenten vind ik zeer belangrijk, waar dat er ook vanuit alle sectoren wel mensen komen. Maar ik heb dan altijd nog het gevoel dat dat ... met die intervisiesessies zijn dat meestal mensen uit het werkveld die dan samenkomen ... dus ook individuele consulenten van het OCMW ... maar in welke mate dat dan doorstroomt naar hoger, daar heb ik nog vragen bij. (Actiegroep Int 9)

Over de interviews heen is er vrij grote unanimititeit dat **een tweetal netwerkmomenten per jaar niet voldoende is om gedeeld eigenaarschap op dat niveau te bereiken.** Men verwijst naar extra momenten (de netwerktafels), waarbij vooral casusbesprekingen op niveau van de veldwerkers zullen gebeuren.

In november gaan we ook starten met netwerktafels en daarbij is het wel de bedoeling dat de veldwerkers ook aansluiten en dat er afgewisseld wordt wie er aanwezig is vanuit

welke organisatie [...] want anders blijft het soms ook wel een beetje hangen bij het middenkader ... is het risico. (Actiegroep Int 10)

Het valt op dat **een deel van de veldwerkers zelf aangeeft niet echt betrokken te zijn op 'Brugge(n) voor jongeren'**. Voldoende samenkomen en samenwerken heeft hier volgens de participanten van de actiegroep veel invloed op. In de interviews met veldwerkers is ook een duidelijk verschil tussen de veldwerkers van het jongerenhuis (Route 36: dus medewerkers van het JAC, LOGiN, 't Salon, Preventiewerkers en buurtsportmedewerkers) die zich veel meer betrokken voelen bij het project. Ook de participanten die niet behoren tot het aanbod van het jongerenhuis (Route 36) geven aan dat daar de expertise ligt om die jongeren te bereiken. Dit lijkt een paradoxale bevinding. Participanten geven een grotere betrokkenheid aan van alle partners van het netwerk op het thema 'jongeren in kwetsbare situaties', tegelijk lijkt men vooral de mensen in het jongerenhuis te aanzien als experts die deze jongeren (moeten) bereiken. Dit staat wat haaks op de doelstelling om net alle partners te engageren om meer aansluitend en ontgrenzend te werken met deze jongeren.

De aansturing door een coördinator wordt als wezenlijk gezien door alle betrokkenen. Participanten geven vooral het belang aan van organisatie van het netwerk, het bij elkaar brengen van de leden op de verschillende niveaus. De coördinator is ook de verbinding tussen verschillende partners en kan een stuk mandaat opnemen in gezamenlijke initiatieven. Ook het inbrengen van inhoud en het zoeken naar die inhoud wordt als heel belangrijk aanzien. In die zin zijn respondenten het eens dat een coördinatiefunctie een sleutelrol speelt in het al dan niet slagen van een dergelijk project.

Tegelijk geeft men ook aan dat er voldoende autonomie dient te zijn voor de coördinator, die een onafhankelijke koers moet kunnen varen. We kunnen dit linken aan een ruimere vraag naar aansturing en agendasetting van het netwerk, dat voor sommige respondenten teveel top-down gebeurt. Een coördinator wordt dan gesitueerd in die spanning tussen basis en beleid.

Jongeren zijn te weinig vertegenwoordigd in de structuur van 'Brugge(n) voor jongeren'. Op verschillende niveaus geven respondenten ook aan dat dit een uitdaging is. We zien ook in de interviews met jongeren dat ze heel weinig op de hoogte zijn van wat 'Brugge(n) voor jongeren' is.

Ook de leden van de actiegroep en de veldwerkers geven aan dat het project **niet echt bekend is op het niveau van de jongeren**. Dit wordt ook niet als problematisch ervaren, participanten geven aan dat jongeren daar niet mee bezig zijn, dat het voor jongeren gaat over de personen die hen ondersteunen. Tegelijk bieden de interviews met jongeren een zicht op hoe zij het aanbod beleven. Hierbij valt ook op dat jongeren zich te weinig betrokken voelen op het aanbod. Dat is ook iets wat

gesignaleerd wordt door sommige veldwerkers die aangeven dat jongeren veel te weinig betrokken partij zijn in het verhaal.

Wanneer we het over 'Brugge(n) voor jongeren' hebben, waarom zitten jongeren dan niet aan tafel? Dat is niet simpel, maar die vraag kunnen we ons wel stellen. Is dat omdat het niet wenselijk is voor ons? Omdat het moeilijk is voor de jongere? Enz. Maar hoe komt dat? Je kunt wel gemakkelijk over noden van jongeren praten, maar je zit niet met hen aan tafel hee. Ik kan wel makkelijk zeggen van "op straat leeft dit of dat", maar dat is allemaal mijn perceptie. Je hebt misschien 60 professionelen en 0,0 jongeren ... (Veldwerkers Int 3)

5.2. Meerwaarde van het netwerk 'Brugge(n) voor jongeren'?

5.2.1. Betere communicatie en afstemming

De communicatie en afstemming tussen verschillende partners in het netwerk verloopt volgens de leden beter. In die zin versterkt dit het soort antwoord dat op complexe situaties kan geformuleerd worden, ook door een onderlinge consultatie.

Die afstemming gebeurt veel vroeger, en die afstemming gebeurt nu ook permanent. Vroeger zat iedereen zijn afstemming in zijn eigen hokje te maken. Dat was dan, het is niet voor hier, we gaan je doorverwijzen naar daar, en waar is dat, dat is ergens anders, en wie is dat, dat weten we nog niet, maar we gaan een keer bellen, je ga nog een keer op intake moeten gaan. Dat soort verbrokkeling, dan zijn we met dit format binnen GGZ enorm aan het wegwerken. [...] En dat is heel nauw echt gericht naar die eerste lijn. (Actiegroep Int 1)

Ik ben ervan overtuigd dat door mekaar beter te kennen, dat je minder schroom voelt om een keer te bellen. En open te staan om een keer te luisteren van: "waarom geef je die mens nu geen intake?" – "dat heeft geen zin om die een intake te geven om die en die en die reden". En terzelfdertijd, die uitwisseling van expertise, ik denk dat we dat echt ook wel doen. (Actiegroep Int 7)

Ook door bij 'Brugge(n) voor jongeren' in de actiegroep te zitten ... je hebt elkaar al gezien, je kent elkaar, je gaat sneller de telefoon oppakken en vragen van: "Kunnen jullie hier iets

in betekenen?” en gewoon de situatie een keer brengen. Alleen al daarom is dat heel zinvol. (Actiegroep Int 10)

Binnen de werking van dienst trajectbegeleiding was er al focus op de jongeren, maar sinds het project is dat veel meer en door de netwerkmomenten is er ook heel veel zicht op wie er allemaal is in Brugge en kunnen wij op contacten ook een gezicht kleven. (Veldwerkers Int 1)

Dit afstemmen en het inzetten van verschillende personen in het netwerk gaat verder dan informatie uitwisseling. Zo kan er door samenwerking ook op specifieke momenten ingegrepen worden op maat van jongeren om zo zaken terug vlot te krijgen. In onderstaand voorbeeld gaat het om het inzetten van preventiewerkers die de jongere al langer kennen om te proberen jongeren mee te krijgen in een verhaal.

Dat zijn voor een deel dezelfde gasten, voor een ander deel gasten die al een heel traject in de jeugdzorg doorlopen hebben [...] regelmatig hebben we gasten die dezelfde zijn en die we dan ook kennen. Dat we merken dat de preventiewerkers ook kennen. Waar we elkaar dan kunnen vinden. Als wij vastlopen met gasten dat zij ons een stuk ondersteunen. Dat hebben we vorig jaar heel actief kunnen doen met een gast waarmee wij compleet vast zaten, maar waar we in zijn verhalen hoorden dat hij contact had met de preventiewerkers, al van op het speelplein als kleine gast eigenlijk [...]. Dus hebben we die preventiewerkers dan aangesproken om eens tot bij ons te komen en vanuit die insteek hem te bereiken en hem in gang te krijgen. Dat is voor ons heel ondersteunend geweest eigenlijk. Het resultaat is eigenlijk ook geweest dat hij dankzij hun tussenkomst dan een woonst heeft gekregen. (Actiegroep Int 5)

Het netwerk zorgt er ook voor dat bepaalde vormen van aanbod duidelijker geworden zijn. Zo geeft men aan dat vindplaatsgerichte werkvormen beter ingezet kunnen worden.

Die kennen die jongeren beter, ze hebben ook een aanbod, dat eigenlijk perspectieven kan beginnen bieden [...]. Ik denk, dat was er, maar het is explicieter geworden. Ik denk dat het ondertussen meer verankerd is, ‘afdwingbaar’. We kunnen er beroep op doen ... vanaf

nu denk ik, staan we een stuk sterker om daar beroep op te doen allemaal. (Actiegroep Int 6)

Soms heersen bepaalde **vooronderstellingen over elkaars aanbod die via uitwisseling en nabij werken kunnen genuanceerd of uitgeklaard worden**. In de actiegroep werd bijvoorbeeld geëxperimenteerd met uitwisseling rond een bepaalde moeilijke case, waar verschillende deskundigen input konden geven en elkaar ook konden bevragen.

Mensen die in dat pilootproject zaten konden een case voorstellen waarmee dat ze in de knoop zaten en van elke sector zat er één deskundige bij die kwam vanuit zijn sector, ten eerste vragen stellen van “wat heb je al geprobeerd?”, “hoe zit dat in elkaar?” en die konden advies geven. Dus dat is iemand van de GGZ (Geestelijke Gezondheidszorg), iemand van de Bijzondere Jeugdzorg, iemand van het Algemeen welzijnswerk, iemand van het CLB. En dat verruimt wel de visie. Persoonlijk heb ik daar nog dingen uit geleerd die ik niet wist, bijvoorbeeld dat de GGZ eigenlijk ook mogelijkheden heeft om ambulante te gaan werken. Dat was voor mij nieuw op dat ogenblik. (Actiegroep Int 9)

Maar ook dat afstemming tussen verschillende soorten aanbod ook inhoudt dat er **tijdens begeleidingen makkelijker uitgewisseld en afgestemd wordt over stappen die kunnen genomen worden**. Een verwijzing wordt dan éénvoudiger indien dit nodig zou zijn.

Ik denk dat het door Bruggen voor jongeren, dat een verwijzing gemakkelijker is, soms niet, omdat we ook durven zeggen “het is het moment niet om ze nu naar ons te verwijzen”, maar daarvoor moet je elkaar ook wel beter kennen, “het is terecht dat je zegt dat er een psychiatrische problematiek is, wij kunnen jullie als eerstelijnsorganisatie of als trajectbegeleider, wij kunnen jullie ondersteunen om verder met die jongere, om te zien zitten om er mee verder te werken en eventueel wel wat handvaten aan te geven. [...] En als er dan toch het moment is om te verwijzen, dan inderdaad geen barrières meer maken, en dat gaat toch een stuk vlotter. (Actiegroep Int 7)

De afstemming zorgt volgens de respondenten voor een **grotere continuïteit**.

Waar dat het vroeger veel meer inderdaad discontinue was [...] En met die jongeren, waar dat Bruggen voor jongeren voor werkt, dat is een doelpubliek bij uitstek waar dat je in voelt, dat je die bijna in een soort van schepnet moet kunnen ... En het maakt niet uit wie dat er op dat moment mee bezig is, maar je moet wel heel snel op elkaar kunnen beroep doen en op elkaars expertise kunnen beroep doen. (Actiegroep Int 7)

Er zit ook een **verschil op de mate van afstand tussen verschillende diensten en voorzieningen**. Tussen enkele diensten is de afstand verkleind, maar andere lijken nog veraf te staan. De deelnemers benoemen dit als een groeiproces dat nog bezig is. Dit heeft enerzijds te maken met de afstand tot elkaar en anderzijds ook met de **betrokkenheid op het proces van Bruggen voor jongeren zelf**. Men geeft aan dat hier verdere inzet op nodig is.

5.2.2. Gezamenlijke projecten

Verschillende projecten (bv. Loopplanken, een project dat inzet op ondersteunde toeleiding naar tewerkstelling) werden opgezet in de schoot van het netwerk en met ondersteuning vanuit de coördinatie van 'Brugge(n) voor jongeren'. Participanten geven aan dat dit soort projecten, die gezamenlijk vorm krijgen, zonder 'Brugge(n) voor jongeren' minder evident zouden zijn.

Het netwerk biedt de kans om ideeën en projecten al vroeger samen vorm te geven. Respondenten geven aan dat er voorheen aanbod of projecten ontstonden, waar men pas achteraf enige input of inbreng kon in hebben vanuit een andere dienst. Door elkaar beter te kennen, ontstaan meer projecten vanuit die collectiviteit en gaat men ook sneller wijzigingen in het aanbod aftoetsen bij elkaar.

Waardoor dat wij ook als coördinatoren elkaar ook dichter volgen en dat je ook meer wist, bijvoorbeeld dat DET daar nu ontwikkeld is in Brugge é, Drugs Expertise Team. We zouden dat anders waarschijnlijk niet geweten hebben hoe dat proces liep, dus dat ze middelen zochten en hoe dat ze dat dan samen gebracht hebben, De Sleutel en CGG, dat zijn dingen dat we voor Bruggen voor jongeren, gingen wij waarschijnlijk gewoon gehoord hebben van er bestaat een nieuwe dienst, maar in die actiegroep kwam dat af en toe aan bod, van daar zijn wij mee bezig en konden wij een beetje feedback geven van vergeet die doelgroep ook niet. (Actiegroep Int 8)

5.2.3. Concrete verwezenlijkingen op netwerkniveau

Naast projecten geven respondenten ook aan dat tastbare zaken zoals een engagementsverklaring en een gezamenlijke website een meerwaarde zijn van het netwerk.

Een verwijzing naar de engagementsverklaring (zie kader) komt veel voor. Deze verklaring werd opgemaakt op een netwerkmoment van 17 maart 2017. We zien bij de verschillende actoren heel wat verwijzing naar die verklaring⁵. Vooral ook om voorbeelden uit de praktijk aan te refereren.

Voor de leden van de actiegroep lijkt het moment er te zijn om wat concreter te worden en visies steviger te gaan benoemen. De respondenten geven aan dat er nog heel wat zaken moeilijker te bespreken zijn. Ze problematiseren dit enerzijds, anderzijds lijkt het voor hen ook normaal omdat er eerst veiligheid moet komen binnen zo'n netwerk om de moeilijker zaken over elkaars aanbod of over bepaalde verschillende visies te benoemen (zie ook verder onder het luik 'visieontwikkeling van Brugge(n) voor jongeren').

Ik engageer mij ertoe om

- **Jongeren met een nood** actief te benaderen.
- En te zoeken naar **hulp op maat**.
- Ik laat de jongere **niet los** vooraleer er een passend antwoord is.
- Ik **weet** dat er een **groot netwerk** van professionals en actoren actief is in Brugge.
- Ik **doe beroep** op het brede netwerk voor advies.
- Waar ik om advies gevraagd word, **zoek ik mee** naar oplossingen.
- Als het nodig is om verder te gaan dan wat mijn eigen functie/mandaat toelaat, dan sta ik daar voor open.

5.3. Delen van informatie over jongeren

De uitwisseling van informatie in het netwerk is duidelijk een thema waar een diversiteit aan visies over bestaat. Respondenten geven aan dat het beroepsgeheim heel belangrijk is voor hen, anderen lijken dit als een hindernis te aanzien. Respondenten geven ook aan dat hier een belangrijk

⁵ Zie website 'Brugge(n) voor jongeren' (geraadpleegd op 7/06/2018):
<https://www.bruggenvoorjongeren.be/nl/acties/index/5922/engagementsverklaring>

spanningsveld zit. Er heersen verschillende visies op het al dan niet problematiseren van beroepsgeheim.

Dat beroepsgeheim en al die dingen [...] dat wordt soms ook een beetje wegsteken. “We gaan niet over een gast praten als hij het zelf niet weet.” Ik blijf dat een beetje ... als ik bezig ben met x en ik wil gewoon met een paar collega’s een keer praten ... [...] en of x dat nu goed vindt of niet, als dat in functie is van hem te helpen [...] moet hij daarbij zijn? [...] Dat houdt zoveel tegen. (Actiegroep Int 4)

Respondenten geven aan dat er door het delen van informatie ook een druk kan ontstaan bij jongeren omdat die als het ware heel zichtbaar worden vanuit de hulp- en dienstverlening. Er zijn met andere woorden **weinig mogelijke ‘vluchtwegen’ voor jongeren in het netwerk**. De controle vanuit het netwerk wordt groter dan vanuit individuele diensten die elk afzonderlijk met een jongere in contact komen. Dit sluit aan bij verschillende visies op het delen van informatie. Anderen zien daar weinig conflictstof in en situeren regelgeving als problematisch om info te delen. Op dit punt zien we sterke spanningsvelden en verschillende visies over hoe daar mee wordt omgegaan. De meeste partners vinden het belangrijk dat er deontologisch wordt omgegaan met gegevensuitwisseling, tegelijk geeft men aan dat regelgeving soms in de weg zit. Concreet worden zaken benoemd als beroepsgeheim en privacywetgeving.

Het is eigenlijk eerder afstemmen, advies vragen, als je weet dat er verschillende partners met die jongere bezig zijn, die misschien ook over andere informatie beschikken of een ander beeld hebben van die jongere, is het wel handig om een keer af te toetsen, “zitten we hier op dezelfde lijn, wat denk je?” We vragen daarom geen supervertrouwelijke informatie van een bepaalde organisatie. [...] Dat werkt goed, als je steun hebt van elkaar als organisaties en je weet van we bedoelen het goed, we doen geen heksenjacht. Mensen krijgen veel kansen, we bedoelen het goed, we willen die persoon op de rails terug krijgen. En als we allemaal kunnen samenwerken kan je veel meer resultaten bereiken vaak hé. (Actiegroep Int 3)

Op een bepaald moment hebben we wel met een probleem gezeten rond een jongere die in crisisopvang zat, dat het een situatie was die zorgwekkend was maar waarvan dat we gezegd hebben: “Vanuit ons beroepsgeheim kunnen we daar niets rond zeggen ...”. Ik vind,

er bestaat zoiets als gedeeld beroepsgeheim, maar daar is zeker nog geen duidelijke procedure rond. Dat is absoluut nog een werkpunt denk ik. (Actiegroep Int 9)

Binnen het project wel (info uitwisselen), maar veel niet. Dat bleef ja ... doorverwijzen werd er vaak gedaan maar ik denk zo echt samenwerken nog niet. Het is ook een dubbele vraag, want in hoeverre kan dat ook? Je kunt niet zomaar de telefoon nemen en alles zeggen hee. Daarom is dat moeilijk. Op een vergadering mag je zelfs geen namen vernoemen. En dat maakt het extra moeilijk natuurlijk. (Veldwerkers Int 4)

Zelfs als jongeren toestemming geven kan het delen van informatie soms een belemmering zijn in het verdere verloop van de begeleiding of hulpverlening aan een jongere. Enkele voorbeelden tonen aan hoe zo'n **netwerkcommunicatie de verschillende relationele linkers met de jongere kunnen doorkruisen.**

Als jongeren geen toestemming geven is het duidelijk, maar ik vind dat het ook subtieler zit in, als je rond zo'n tafel zit en je krijgt informatie kun je niet meer doen alsof je het niet gehoord hebt. En soms is dat voor jezelf als hulpverlener ook niet altijd zo comfortabel, omdat je dan soms ook niet weet wat dat je er mee moet doen, met die informatie die je krijgt. Stel een jongere zit in therapie en ik zit in het netwerkoverleg [...] en ik hoor daar plotseling info over de gezinscontext waar dat die jongere in zit, maar dingen die hij mij nog nooit verteld heeft. Ik kan in therapie niet meer doen alsof ik dat niet gehoord heb, terwijl ik het als therapeut wel belangrijk vind dat die jongere zelf zijn moment kiest om bepaalde informatie te geven, puur therapeutisch gezien. En je kunt dat niet meer wegdenken. (Actiegroep Int 7)

Respondenten geven ook aan dat **informatie die in een netwerk gedeeld wordt ook los staat van de persoon zelf en een eigen ritme en traject kent.** Hiervoor doorkruist de informatie iets van het relationele tussen jongeren en therapeut. In het volgende voorbeeld gaat het over informatie die gekend is voordat er sprake is van een reëel contact of relatie met de jongere zelf. Respondenten geven aan dat die sowieso gebrekkig is en bovendien zorgt voor een kleuring bij hen zodat ze niet altijd onbevooroordeeld naar jongeren kunnen toestappen.

Soms krijgen we ook wel aanmeldingsdocumenten door van cliënten waarbij we denken van “het beeld dat we hier nu krijgen, we hadden het beter niet gelezen, want met welk idee gaan wij nu naar die cliënt toestappen?”. (Actiegroep Int 10)

Naast een invloed op de pedagogische relatie tussen hulpverlener en jongere, zit er ook **een controle-aspect aan gedeelde informatie**, zelfs al geeft men aan dat dit niet het doel is.

Ik denk dat OCMW-medewerkers ook zo in de knoop kunnen geraken. Die misschien dingen horen waarvan dat ze zeggen van ja, ok, ik ga er misschien niets mee doen, of het gaat geen impact hebben op die gast zijn uitkering of wat dan ook, maar terzelfdertijd kan ik eigenlijk niet doen alsof dat ik het niet gehoord heb. (Actiegroep Int 7)

Het **delen van informatie verloopt ook niet altijd bewust of formeel**. Netwerktafels zijn ook ruimtes waar dingen uitgewisseld worden die niet direct tot de agenda behoren of die uitgewisseld worden omwille van de aard van de opdracht en professie. Sommige geïnterviewden geven aan dat dit niet altijd correct is.

De doelstelling boven tafel is altijd, we willen er verder uit geraken. En misschien heeft de andere nog wel een idee of heeft die binnen zijn dienst nog ergens wel aanbod waar dat we de jongeren kunnen in krijgen. Maar onder tafel is dat soms ook ventileren van onmacht van de hulpverlening. En dan word je heel menselijk en dan vertel je heel veel. Dan vertel je ergernissen, en dan ben je niet meer zo fijngevoelig en dat geldt voor iedereen, dat geldt evenzeer voor mij. [...] Want dat gaat over gasten waar dat je je tanden op kapot bijt, dat gaat over gasten waar je frustraties rond hebt, of waar je frustraties hebt rond de hulpverlening die niet werkt of de maatschappij bekritiseert. (Actiegroep Int 7)

Uit de verschillende antwoorden wordt duidelijk dat het delen van informatie in relatie tot jongeren veel discussie oplevert en dat hierover sterk verschillende visies bestaan. Toch lijkt dit delen van informatie voor respondenten net het doel te zijn van netwerkontwikkeling. Vooral rond het idee van casusbespreking met een breder netwerk, is dit spanningsveld voelbaar.

5.4. Is er meer reële inzet in de leefwereld van jongeren?

Over de meerwaarde van een netwerk om de aansluiting te verbeteren met de jongeren en de leefwereld van jongeren zijn de respondenten niet éénduidig. **Het bereiken van jongeren in kwetsbare posities blijft voor respondenten nog steeds een bijzondere uitdaging.** Men geeft aan dat er in de nota van 2012 inderdaad een inschatting werd gemaakt dat het voor regio Brugge ging over een 400-tal jongeren. Hoeveel van de jongeren precies bereikt worden is onduidelijk. Volgens de participanten is dit niet alleen zo door registratie die ontbreekt (zie verder), maar ook omdat dit heel moeilijk in te schatten is. Wel geven vrijwel alle respondenten aan dat ze twijfelen of de meest kwetsbare jongeren altijd goed bereikt worden.

Bereiken we die echte pistachenootjes? Dat zou ik durven betwijfelen. Bereiken we kwetsbare jongeren, ja! Zeker en vast! Maar zo ... die jongeren die tussen de mazen van het net vallen ... [...] met kwetsbaarheid bedoelen we dit (aanvulling: jongeren met een mentale beperking) ja. Maar dan met mensen met een netwerk dat aanwezig is en met mensen die daarover willen nadenken. Maar zo die jongeren die daar zo juist van tussen vallen, die dan nog weinig of geen netwerk hebben of die zelf geen dak boven hun hoofd hebben. Ik denk dat wij die missen.(gaat over eigen aanbod!) (Actiegroep Int 10)

Het gaat mij over, naar die pistachenootjes, als je lokaal geen systeem hebt om ze te vinden, ze een plenum te geven, hoe dat dat er ook uit ziet en waar dat dat ook is. En om daar een perspectief aan te kunnen geven zonder dat je veel aansturing nodig hebt, dan kom je er niet. (Actiegroep Int 6)

Bereiken betekent niet altijd dat we ook effectief ons werk ermee kunnen doen, dat zijn ook vaak die jongeren die aan de voordeur blijven hangen, omdat geestelijke gezondheidszorg, psychotherapie, toch vaak nog een zeer moeilijk issue is. Maar hoeveel zouden er zich aanmelden of doorverwezen worden, dat is toch wel een vrij grote groep. [...] Dat is een beetje het spanningsveld dat hier altijd zit ten aanzien van die jongeren dat, het is dubbel, de manier waarop dat we werken, maar ook wat we hier veronderstelt zijn te doen, dat dat nog niet altijd mooi matcht met hoe dat die jongeren op dat moment in het leven staan en wat ze nodig hebben (Actiegroep Int 7)

Ook in het vooronderzoek werd gewezen op de beperking van een doelgroepenbenadering, deze werkt reducerend omdat 'het probleem' teveel op het individu wordt vertaald. Om die reden werd

ook gepolst naar de inzet in de leefwereld van jongeren. **Hierbij wordt vooral verwezen naar de ontwikkeling van een centrale plaats voor jongeren, het jongerenhuis of Route 36.** Dit wordt duidelijk toegewezen als een ontwikkeling van 'Brugge(n) voor jongeren'. In het jongerenhuis worden verschillende vormen van laagdrempelig aanbod tezamen gebracht in een centrale plaats in de stad. De hoofdreden om dit te doen is ook om op een betere manier te kunnen samenwerken en zo het aanbod voor jongeren ook duidelijker te maken en beter bereikbaar.

Bij de respondenten is er enerzijds een grote appreciatie voor het aanbod dat vormgegeven wordt, en specifiek voor het vindplaatsgericht werken. Ze geven echter aan dat er geen extra inzet is gebeurd sinds 2012. Het idee bestaat dat dit soort aanbod het met steeds minder moet doen, dit terwijl de zwaarte van inhouden waar ze mee te maken krijgen stijgt.

Awel, wat die mannen doen, de preventiewerkers, chapeau wat die mannen doen, ze slagen daar (het vindplaatsgericht werken) inderdaad goed in! [...] Maar dat is heel beperkt denk ik. Dat zijn twee gasten die tijdens hun middagpauze aan het VTI gaan patrouilleren. Euh, dat is beperkt hee. Dat zijn er maar twee voor heel Brugge. (Actiegroep Int 5)

Meer vindplaatsgericht, dan zitten we terug gelinkt aan vrijetijdswerking een beetje. Maar dat vindplaatsgericht werken, dat is één van die dingen, dat wij vinden in Brugge dat er ook een groep onder de radar zit. (Actiegroep Int 8)

Voor respondenten gaat dit niet enkel over inzet in de context van mensen in de vorm van aanwezigheid. Veldwerkers geven ook aan dat **het gaat over welk soort inzet er dan voorzien (kan) worden.**

Vroeger had je bepaalde mensen die vanuit welzijn en hulpverlening gaan bekijken en gaan zeggen van 'heb je nood aan iets, kan ik iets betekenen voor je?'. Ik merk gewoon dat je die lijn moet kunnen lezen. Als een gast over zijn relatie enzo kan praten, het is een teken dat die gast in nood zit hee, dus het zal nooit een duidelijke hulpvraag zijn en het zal ook nooit zijn ... dat is de klassieke manier van denken hee ... dat ze zeggen van 'ik heb jou nu nodig'. Maar die gasten die via sms sturen 'het gaat niet' ... dan is dat in mijn ogen een duidelijke vraag, het is een andere vorm, maar het is zo. En dat stuk volgens mij, ik hoop

dat dat ondertussen een beetje aan het veranderen is, maar dat stuk is er momenteel niet voor zover ik daar zicht op heb of dat is veel te weinig.” (Veldwerkers Int 3)

Men maakt ook het **onderscheid tussen vindplaatsgericht werken en outreachend werken**. Met vindplaatsgericht werken bedoelt men dan het werk dat zich buiten de muren van de werking bevindt en dat tot doel heeft op locaties van jongeren zelf contacten te leggen en ook aan de slag te gaan met de dingen die zich op die plek afspelen. Outreachend werken wordt meer gezien als naar buiten treden om toe te leiden naar een bepaalde plek, bijvoorbeeld individueel aanbod van het JAC. In die balans geven sommigen aan dat het **leefwereldgericht werken zelfs verminderde doordat er sommige partners meer kiezen voor een ondersteuningsfunctie van het veldwerk in plaats van zelf actief jongeren op te zoeken**. Dit wordt door sommige respondenten sterk geïmpliciteerd. Ze linken dit met bredere evoluties in de zorg die eveneens in die richting lijken te evolueren. De vrees is dan dat er veel met expertisenetwerken gewerkt wordt, maar dat de meest kwetsbare jongeren onvoldoende bereikt worden.

Men geeft ook aan dat dit regiogebonden is (**territoriaal**). Bepaalde werkingsgebieden met grote noden worden volgens sommige respondenten nog te weinig bereikt. Het valt op dat er nogal wat **verwarring is over de invulling van bepaalde concepten zoals leefwereldgericht werken, outreaching, of vindplaatsgericht werken**. Veel respondenten geven andere invullingen aan de termen. Enkel geven ook zelf aan dat een betere afstemming hierover zinvol zou zijn.

Er is op niveau van het jongerenhuis wel een werkgroep ‘Buiten’ opgericht, die tot doel heeft om het werk in de leefwereld beter vorm te geven tussen de partners in het jongerenhuis (JAC, buurtsport, preventiewerkers en LOGiN).

5.5. Zorgt het netwerk voor meer ontgrenzend werken?

De vraag naar ontgrenzend werken is voor de respondenten niet éénduidig. De meeste respondenten geven echter aan dat het netwerk faciliterend werkt om **bewuster na te denken over de grenzen van het eigen aanbod**. Ze zien dit ook als stap naar meer en beter omgaan met die grenzen. Respondenten linken dit met vertrouwen in elkaar binnen het netwerk. Indien dat er is, dan zou er ook ruimte moeten ontstaan om over die moeilijker thema's te praten. Respondenten geven aan dat het netwerk ervoor zorgde dat de visie op jongeren in kwetsbare posities veranderde door het netwerk. Daarnaast zeggen respondenten dat er meer proactief afspraken gemaakt worden over het aanbod zelf. Toch geeft men aan dat er op dit thema heel wat drempels zijn en velen benoemen dit als een uitdaging voor de toekomst.

5.5.1. Verschuivende visies en zoeken naar aansluiting

Doorheen de interviews werd duidelijk dat er een spanning zit op verschillende manieren van werken. Mensen geven aan dat er nieuwe vormen van werken uitprobeerde worden. Grenzen van eigen aanbod worden meer in vraag gesteld. (ontgrenzend werken).

We hebben echt wel al een aantal dingen lopende gehad, waar dat we eigenlijk ook outreachend naar jongeren toe gaan. Het gegeven van, is dat nu een aanmelding of niet?, dat is allemaal niet meer zo duidelijk. [...] Dat is eigenlijk een veel onduidelijker en trajectmatiger beeld geworden, dan de klassieke manier van werken hoe dat wij eigenlijk altijd bestaan hebben. Namelijk, wij zitten hier in ons centrum en we wachten tot iemand zich aanmeldt en we nodigen die uit voor een intake. (Actiegroep Int 1)

We zijn eigenlijk met een soort voortraject bezig, we zijn bezig met jongeren, eigenlijk was dat één lang uitgerokken modulaire manier van band maken, in contact komen met die gasten. Totaal niet bezig met gedragsverandering, met therapie, met behandeling. Nee, geen remediëring, maar inzicht bevorderen, met heel andere manieren van werken dan hier (drughulpverlening: eigen bijvoeging). Non-verbaal, ervaringsgericht, met projecten met paarden en persoonlijke groei, met beesten, dingen naar boven laten komen, dingen doen met die gasten, band maken. En op een zeker moment een beetje het mandaat krijgen, entrée krijgen en toch ook wel een beetje het inzicht bij jongeren dat ze zoiets hebben van misschien ben ik toch op een aantal fronten niet zo goed bezig, of zou het anders kunnen, of amai, ik weet nu toch wel dingen waar dat ik misvattingen over had. (Actiegroep Int 1)

Vroeger was mijn werk 100% gasten zien, face to face contacten, gesprekken. En nu zit ik veel meer, kom ik veel meer buiten, mijn fiets op, naar diensten gaan, naar jongeren toe gaan. Jongeren die hier al lang zouden losgelaten zijn omdat ze niet in therapie komen. (Actiegroep Int 7)

Voor mij moeten de buurtsporters, de straathoekwerkers generalisten zijn, maar zij moeten verdorie zeer snel, zeer kort, kunnen beroep doen op een specialist. Maar die wel niet in zijn specialistisch kot blijft zitten. Maar die zijn specialiteit kan aanbieden, niet alleen naar de jongere toe maar ook naar die buurtsporter toe. (Actiegroep Int 1)

Tegelijk is **verandering in visie of in aanbod niet zo eenduidig**. Dit lijkt ook samen te hangen met de manier waarop het eigen aanbod of de eigen opdracht aanzien wordt als specifiek en meer of minder aansluitend op de opdracht van anderen. Zo geven bijvoorbeeld vindplaatsgerichte werkers aan dat ze soms het gevoel hebben dat ze ingeschakeld worden omwille van de manier waarop ze werken en niet op inhoud. Concreet gaat men bijvoorbeeld vanuit OCMW vragen om mobiel te werken naar een jongere aan de vindplaatsgerichte werkers, omdat men bijvoorbeeld deze jongeren te weinig bereikt in het eigen aanbod. Sommige respondenten geven aan dat dit de bedoeling niet kan zijn, en dat ook de grotere organisaties of structuren zich meer vragen dienen te stellen over de eigen werking of de beperkingen in het eigen aanbod.

Respondenten van bijvoorbeeld OCMW of VDAB geven aan dat regelgeving ervoor zorgt dat er meer of minder flexibel kan gewerkt worden.

Want wij zijn toch nog met iets anders bezig, tewerkstelling, waarbij dat we wel heel wat randproblematieken tegenkomen en heel wat partners moeten contacteren. Maar wij zijn toch nog steeds een overheidsinstantie met regelgeving die wij moeten volgen. (Actiegroep Int 3)

Ja, te weinig [...] hoe ver gaan we, het blijft altijd een moeilijke lijn om te bewaken. [...] Moest het van de maatschappelijk werkers soms afhangen, van hoever je kan gaan in een begeleiding, dan is het altijd dezelfde boodschap: "we hebben te weinig tijd voor begeleiding, we moeten met te veel administratie bezig zijn, met het wetgevende, ..." Ja dat klopt, maar dat is net de specificiteit van jouw rol als OCMW maatschappelijk werker in functie van loonwetgeving en begeleiding. Je bent geen case manager, je bent geen CAW-begeleider in de gezinscontext. En dat maakt het natuurlijk wel moeilijk. (Actiegroep Int 11)

Andere respondenten vinden dat dit net het probleem is, dat die regelgeving als vaststaand wordt aanzien en dat het dan vooral zo lijkt te zijn dat leefwereldactoren ingeschakeld worden in de logica's van die grotere partners. Respondenten geven ook aan dat er veel verschil zit in de kijk op regelgeving afhankelijk van **wie dan bepaalde vragen opneemt**.

Met het OCMW gaat het ook al in die richting (van grotere flexibiliteit), maar dat is zeer individueel. Consulenten van het OCMW hebben een zeer grote autonomie. Een aantal

gasten moeten in een tewerkstellingstraject, dat wij kunnen zeggen tegen de consulent die daarmee bezig is, kan hij zijn leefloon krijgen? ‘Dat kan, als jullie dat zeggen is het ok!’, bij een andere consulent is het ‘neen, hij moet wekelijks komen om te tonen wat hij gedaan heeft’. (Actiegroep Int 9)

Visie gaat voor respondenten enerzijds over prioriteiten, over **welke zaken op een gegeven moment meest van belang zijn** om mee aan de slag te gaan, anderzijds over **hoe men kijkt naar de jongeren waarover het gaat** en hoe problemen waar jongeren mee geconfronteerd worden, uitgelegd worden. Ontgrenzend werken wordt sterk verbonden met die kijk op jongeren en ondersteuning. Respondenten verschillen hierin duidelijk van visie. Zo zien we in de interviews heel wat duidelijke verschillen opduiken, maar is men het erover eens dat de communicatie hierover een meerwaarde is.

Ontgrenzend werken gaat ook over **meer dan ingaan op vragen en aanbod**. Het gaat voor respondenten ook over het flexibel omgaan met situaties, waarbij jongeren niet direct afgerekend worden op bepaald gedrag, maar waarbij het gedrag meer aanzien wordt als een signaal van een complex aan problemen en een complexe ontstaansgeschiedenis.

Eén van de ex-jongeren die tegen ons zei “wat er bij jullie zo mooi was, was dat ik altijd opnieuw kon beginnen. Al had ik jullie de huid vol gescholden, ik wist dat dat niet ging blijven hangen, dat daar geen sancties gingen aan vast hangen en de volgende dag kon ik met hangende pootjes terugkomen en weer voort doen.” (Actiegroep Int 9)

“voor mij gaat het erover, de reflex hebben om niet in termen van problematiseren en hulp te denken, maar in termen van: “we zijn bezorgd en zorgend, daarover gaat het eigenlijk”. [...] Niet problematiseren is evenzeer een denkopdracht dan zeggen “oei”, en zeker als we verontrust zijn, dan gaat het snel hee. Maar we moeten die reflex hebben, die krachten zoeken”” (Actiegroep Int 6)

Een aantal respondenten benoemt het als **een zorg voor het reële perspectief van de jongere en zijn of haar netwerk**. Dit staat voor enkelen in contrast met hoe men omgaat met jongeren.

R1: Het is ook soms het idee van “Als we er genoeg hulpverlening op zetten, dan zal het wel in orde zijn”. Maar dat is niet.

R2: Dat is mijn grote bezorgdheid naar het afhankelijk houden van de jongere, waar er meer zou moeten ingezet worden op “Hoe gaan we dat netwerk rond die jongere anders gaan organiseren, anders gaan vormgeven?”. Waardoor je in die positie (van steeds meer neiging naar hulpverlening inzetten) blijft.

R1: “Waar is de jongere mee bezig en waar kunnen we daarop gaan aansluiten?”. Zo die dingen. (Actiegroep Int 10)

Ja, zo’n overleg moet gaan over garanties en niet over grenzen. Als iedereen daar zit en zegt van “ik kan dat er niet bijnemen” [...] Ze moeten aanvaarden dat gasten ook struikelen. Als een student drie jaar in de goot ligt te zuipen en drinken is hij goed bezig. Als den onzen een afspraak mist op het OCMW, allez, die gasten hebben al superveel meegesleurd, ah ja nee, je mag eens niet struikelen. Terwijl dat cruciaal is. [...] Ik denk dat wij geleerd hebben om op dat moment doelen bij te stellen om een band te houden. [...] Anderen zeggen gewoon “wij werken zo” en ja, dan val je af natuurlijk. (Actiegroep Int 5)

Sommige leden van de actiegroep stellen explicieter dat er voorbij regelgeving moet gehandeld worden als specifieke situaties zich voordoen. Het gaat dan vaak over structurele problemen waarbij de basisrechten van jongeren dreigen geschonden te worden. Zo geeft iemand het voorbeeld van dreigende dakloosheid.

Maar bijvoorbeeld, rond buiten de lijntjes kleuren, die jongere die in crisisopvang zat, kon daar een periode niet terecht, dat was midden de winter, we hebben hem een aantal nachten laten slapen bij ons, terwijl dat we dat eigenlijk niet mogen volgens onze regelgeving. [...] Als organisatie moet je daar durven een beetje je nek uitsteken. Ik zeg dan van, ze moeten ons maar sluiten als het niet goed is, ze gaan dat toch niet doen. Ze hebben ons te zeer nodig. Plus, het is ook ergens een kwestie van verantwoordelijkheid opnemen, op een zeker moment. Je kan zeggen “volgens de regel mag het niet”, maar wat moet ik doen? Moet ik die jongere hier laten doodvriezen midden in de winter? (Actiegroep Int 9)

De noden van jongeren stellen het aanbod voor een uitdaging, gezien de structurele kant ervan. Het ingaan op dergelijke vragen en hiermee aan de slag gaan vergt ook meer dan enkel een

organisatiestandpunt. Je hebt volgens de participanten ook wel **voldoende kritische massa nodig die daarvoor gaat**. Het netwerk draagt volgens respondenten wel bij om dingen te bespreken en te onderhandelen over grenzen.

Respondenten verbinden hiermee de **inschatting van wat er dan nodig zou zijn voor deze jongeren**. De manier waarop naar een bepaalde jongere en zijn of haar noden gekeken wordt door hulpverleners kan soms sterk verschillen. Ook de invulling en aanpak van hulpverlenende interventies is anders. Dit zorgt in de praktijk soms voor wrijvingen. Zo kan een bepaalde begeleiding wringen met bijvoorbeeld een therapeutisch traject.

Dat kan te maken hebben met een bepaalde persoonlijkheidsproblematiek of een bepaalde afhankelijkheid bij iemand. Dat je voelt van potverdikke, ik versta wel dat die trajectbegeleider of dat die andere hulpverlener daar wil bij betrokken blijven, maar de manier waarop dat er een soort afhankelijkheidsrelatie geïnstalleerd wordt ondermijnt eigenlijk mijn therapeutisch werk, we gaan daar iets mee moeten doen, want ik krijg in het hoofd van dat meisje geen plek om met die thema's aan de slag te gaan, want de andere hulpverlener is zo aanwezig en voedt eigenlijk iets wat dat ik juist wil in vraag stellen. En dan zit je inderdaad in een heel ander discours ... (Actiegroep Int 7)

Tegelijk is dit een grijze zone en lijkt het erop dat er **door samenwerking en betere onderlinge communicatie ruimte ontstaat tot flexibiliteit en ontgrenzend werken**. Respondenten geven aan dat de kijk op jongeren en op bevroegbaarheid van grenzen zaken zijn die niet altijd gemakkelijk bespreekbaar zijn. Door elkaar beter te kennen vergroot voor velen de ruimte om deze soms conflictueuze inhoud toch op de tafel te krijgen.

Het is te zeggen, eens je iemand te pakken krijgt en je weet van "ik moet hier een begeleiding bij opstarten", dan kun je luisteren naar de persoonlijke situatie en inderdaad tot de vaststelling komen van, op dit moment is werk eigenlijk nog niet aan de orde. We gaan eerst moeten andere dingen meer aanpakken. Dan is het in handen van de trajectbegeleider die daarmee op stap gaat, die zit al in persoonlijke dienstverlening. Het is de begeleider die dan uitmaakt van "we gaan nog even wachten", we gaan contact opnemen met die en die organisaties. Ik ga daarmee overleggen, we gaan kijken wat we daarmee kunnen doen. Misschien kunnen we toch wel één of andere module opstarten. We hebben ook een werkwelzijnsconsulent, iemand die specifiek mensen in armoede

begeleidt, we geven die mensen dan ook op maat meer tijd en zoeken gepaste modules, begeleiding in samenspraak met andere partners. Maar als iemand nergens op reageert, dan loopt het fout.” (Actiegroep Int 3)

Hoewel dit niet eenduidig is, mensen twijfelen **of dit nu door het project komt of voordien ook al aanwezig was**. Sommige respondenten geven ook aan dat de **mate van betrokkenheid ook nog verschilt tussen** henzelf die echt participeren in de actiegroep van BVJ en andere collega's die soms wat verder staan. Hier is veel goodwill om mee te denken en bijvoorbeeld ruimte te geven om andere dingen uit te proberen, maar de betrokkenheid bij BVJ kan beter.

De diversiteit in antwoorden op dit thema valt op. Er worden heel wat drempels benoemd over het ontgrenzend werken door respondenten.

5.5.2. Drempels die ontgrenzend werken bemoeilijken

Netwerking op zich is dan voor bepaalde participanten slechts ten dele een oplossing en dient als structuur op zich bewaakt te worden. Er zouden immers immers mechanismen kunnen spelen die een ander effect tot gevolg hebben dan wat men beoogt.

Het is allemaal netwerking en je moet ... , en mijn ervaring is soms dat dat uitsluiting in de hand werkt. Het is soms een rare dynamiek hoor, dat de hulpverlening zich meer gaat afgrenzen, dat er soms minder geneigd is om een keer buiten de lijntjes te kleuren en een keer wat ... , want die anderen moeten dat maar doen want die zit hier ook rond de tafel. En dat het op de duur voor de patiënt of cliënt of jongere, dat die er nog veel verder van af komt te staan.” (Actiegroep Int 7)

Bovendien kan je dit volgens respondenten niet loskoppelen van andere facetten in het netwerk zoals ruimte, mogelijke inzet van mensen, organisatieklimaat en regelgeving. Daarnaast is het netwerk ook een systeem dat dubbel werkt, waarbij specifieke afbakeningen ook niet altijd duidelijk zijn en dus grensdiscussies niet altijd gemakkelijk verlopen. Een doorverwijslogica, blijkt ook niet altijd te werken. Dit kan zorgen voor spanningen tussen netwerkpartners omdat verwachtingen niet duidelijk zijn of niet ingelost worden. Bijvoorbeeld bij doorverwijzing vanuit laagdrempelig en vindplaatsgericht aanbod naar GGZ kan er frustratie ontstaan als jongeren afhaken. Er bestaan blijkbaar vooronderstellingen over elkaars aanbod die niet altijd kloppen of genuanceerd genoeg zijn. In die zin

wordt Bruggen voor jongeren door participanten aangehaald als katalysator om deze **verwachtingen een stuk uit te klaren**.

Als men het heeft over meer flexibel proberen te werken op maat van jongeren, dan worden bepaalde zaken als belemmerend ervaren. Zo wordt **financiering** aangehaald als een belangrijke factor. De manier waarop bepaalde logica's in de financiering ingebakken zitten lijkt ervoor te zorgen dat andere vormen van praktijkontwikkeling bemoeilijkt worden.

Op een zeker moment hadden we zo dat jongeren heel dat vroeginterventie programma doorliepen, een aantal weken, mooi traject, inzicht, ze willen er iets aan veranderen ... en dan worden ze toegeleid naar het dagcentrum om behandeld te worden. Vanaf dan komen ze in heel dat RIZIV-kader, financieringssessies enz. Dat is een keurslijf waar wij inzitten die eigenlijk niet afgestemd is op dat soort werking. (Actiegroep Int 1)

Drempels lijken ook te zitten in andere zaken zoals de **mate waarin en de manier waarop in relatie kan worden gegaan met jongeren**. Een diagnostisch gestuurde financiering maakt het moeilijk om buiten die paden te treden van klassieke behandelingslogica's.

De conventietekst stipuleert dat de financiering van onze activiteiten alleen maar toepasbaar is als we spreken over iemand, een patiënt die voldoet aan de DSM-criteria van afhankelijkheid van middelen. Dus alles wat je naar vroeginterventie zou willen doen, naar preventie en voorkomen van ..., geen centen. (Actiegroep Int 1)

Een netwerk lijkt daar niet altijd verbetering in te brengen. Volgens sommige respondenten is dit zelfs **soms tegengesteld omdat bepaalde grenzen misschien scherper gesteld worden**. Veldwerkers geven het voorbeeld van taakafbakening in een doorverwijslogica die soms contraproductief is voor jongeren zelf. Ze halen bijvoorbeeld aan dat 'het kennen' van de veldwerkers voor de jongeren in de meest kwetsbare situaties essentieel is om een stap verder te komen. Dit is echter niet altijd meer mogelijk omdat bepaalde vormen van aanbod in de leefwereld worden afgebouwd in de veronderstelling dat anderen een stuk overnemen. Een voorbeeld hiervan wordt gegeven door de veldwerkers in de drughulpverlening die voorheen zelf meer outreachend konden werken. Nu is er een scherpere deskundigheidslogica inzake drughulpverlening. Hierdoor is er minder outreaching en is de logica dat er wel via samenwerking en doorverwijzing gewerkt wordt door het jongerenhuis. Veldwerkers zijn

niet overtuigd dat dit goed werkt, omdat de jongeren in de meest kwetsbare posities niet zomaar meegaan in een doorverwijslogica.

Vindplaatsgerichte werkers geven dit aan als een mogelijks neveneffect van het netwerk. Dat **leefwereldgericht werken enkel aanzien wordt als instrument tot het bereiken van jongeren** en dat dit tot gevolg heeft dat anderen minder zelf terugplooiën op meer aanbodgericht werken.

Onvoorzien is dat ze je zo in ieder gaatje willen duwen zeker als vindplaatsgerichte werker. Hoe meer dat zij (andere netwerkpartners) u kennen, hoe meer beroep dat zij op u doen hee, zij moeten zelf niet naar buiten gaan, zij moeten zelf niet het onderste uit de kan halen. (Veldwerkers Int 5)

Sommige partners geven aan dat er ook toch wel verschillen zitten tussen woord en daad. Onderstaande uitspraak toont het spanningsveld tussen intenties en het invoeren van regelgeving die ervoor zorgt dat potentiële bewegingsruimte terug toegezet wordt.

Ze organiseren een studiedag over tegemoetkomen aan de problematiek van de jongeren en de eerst volgende keer dat de gasten naar het OCMW gaan met een vraag voor co-housing, ja dan hebben ze daar geen beleid rond en ah ja, dat is samenwonen, dus zeker niet als alleenstaande. De vraag is net of onze jongere dat kan doen en voldoende middelen heeft om dat te realiseren. Als je nu zegt dat moet in een sociale woning zijn, dan moeten ze er niet aan beginnen. De eerste keer dat we met een vraag komen is het al van "ik ga moeten overleggen met het diensthoofd" (Actiegroep Int 5)

Ja, er zijn er waar dat heel normaal is om zo te werken zoals je zei [ontgrenzend]. De jongerenwerking is daar goed in. Maar in sommige voorzieningen is dat toch nog heel moeilijk om af te wijken van procedures en meer te richten naar: wat heeft die gast op dat moment nodig in plaats van de standaard... (Actiegroep Int 8)

Anderzijds kan een netwerk volgens respondenten ook zorgen voor **mogelijks makkelijke 'vluchtwegen' voor jongeren**. In een pedagogische relatie of een therapeutisch proces, komen ook moeilijker periodes voor, waar het niet altijd makkelijk is voor jongeren om mee om te gaan, dat vergt dan enige doorzetting. Het kan bijvoorbeeld zijn dat een jongere bepaald gedrag stelt dat als problematisch aanzien wordt door de hulpverlener, maar waarbij de jongere zelf dat gedrag niet

problematiseert. Het bespreekbaar maken van die inhoudten vergt vaak de vaardigheid van de hulpverlener om moeilijke inhoudten aan te brengen en het conflict met jongeren te durven aangaan. Echter, als er in functie van continuïteit gedacht wordt halen sommige hulpverleners aan dat dit misschien minder snel gebeurt. Het kan ook zijn dat jongeren kiezen voor de gemakkelijke weg in een netwerk waar andere opties zijn, onafhankelijk van wat misschien goed voor hen zou zijn. Indien dan andere interventies niet ondersteunend zijn in die richting of andere alternatieven bieden, kan dit volgens sommige respondenten leiden tot stopzetten van zinvolle trajecten.

5.6. Visieontwikkeling in het netwerk van 'Brugge(n) voor jongeren'

Een duidelijke opdracht voor het netwerk 'Brugge(n) voor jongeren' was het ontwikkelen van een sociaal-pedagogische visie. Respondenten geven aan dat dit niet altijd expliciet op de agenda stond. Sommige respondenten geven aan dat dit een gemis is, anderen zeggen dat visievorming via andere activiteiten gebeurde. Er wordt bijvoorbeeld verwezen naar de linken tussen ontwikkelingen op netwerktafels die ook impact hebben op visieontwikkeling binnen Bruggen voor jongeren.

Wat het veldwerk betreft, er zullen zeker nog mensen zijn die nog meer willen samenkomen in Bruggen voor jongeren om het over zo'n dingen (nieuwe inhoudten in het werken met jongeren) te hebben. En een eerste iets is nu dat we de netwerktafels van Bruggen voor jongeren rond gasten waar je mee vast zit ... dat kan dan op een netwerktafel komen van Bruggen voor jongeren, waarbij dat er dan nagedacht wordt van 'wat is hier voor die gasten nog mogelijk?' We hebben nu 1 jaar geëxperimenteerd met de coördinatoren en vanaf november (2018) wordt dat opengesteld naar de veldwerkers ook. Dus dat vind ik super, dat er naast die netwerkmomenten waar dat het vooral een beetje vrijblijvend is en informeel, dat je nu wel meer samen gaat moeten nadenken en dat de visies nu wel meer aan bod gaan komen. (Actiegroep Int 8)

Dit blijkt om meerdere redenen een **moelijk thema voor zowel de leden van de actiegroep als de veldwerkers**. De leden van de actiegroep geven aan dat de discussie over dit thema nu pas lijkt mogelijk te worden. Tot nu toe is er voor hen niet echt veel gebeurd met deze aanbeveling. Specifiek op niveau van de actiegroep geeft men aan dat daar **nu pas ruimte en veiligheid** voor is. De nadruk ligt tot nu toe vooral op actieniveau, elkaar leren kennen en afstemming, minder op reflectie over die sociaal-pedagogische visie.

Mijn ervaring is dat er vooral rond acties gewerkt wordt, over hoe dat we onszelf als dienst en als sector of als hulpverleners gemakkelijker zichtbaar, beschikbaar en laagdrempeliger kunnen maken. Maar de inhoud over een vorm ... [...] het idee dat er face à face veel meer kan bereikt worden, daar ben ik van overtuigd, dan dat je met hele batterijen cliëntoverleg een avond rond de tafel gaat zitten. Ik heb daar een ambivalent gevoel bij. (Actiegroep Int 6)

Ik vind dat Bruggen voor jongeren vooral aan de visie werkt door de mensen samen te brengen, goed na te denken welke groepjes zetten we samen, en op bepaalde projecten in te zetten. [...] Het is niet dat er zo één kader gemaakt wordt en opgelegd wordt. Het eens proeven van verschillende dingen en mensen samenbrengen en het forum creëren dat ze het er kunnen over hebben met elkaar ... en dat gebeurt wel op een mooie manier en dat is een beetje de rol van Bruggen voor jongeren. (Actiegroep Int 8)

Zoals hiervoor aangegeven **lijken veldwerkers verder af te staan van 'Brugge(n) voor jongeren'**. Ze verwijzen in interviews vaak naar hun coördinator die dan de opvolging doet. Dit is ook verbonden met wat ze zeggen over visieontwikkeling. Het kennen van elkaar en vooral ook het inhoudelijk uitwisselen over de inhoud van het werk is essentieel om de sociaal-pedagogische visie telkens te bediscussiëren.

(De coördinator) is gekomen om een beetje te proberen stroomlijnen enzo, maar in andere steden of gemeenten heb je echt een jeugdwelzijnsoverleg waar alle partners om de twee maanden ofzo aan tafel gaan, dat hebben wij niet, dat is er niet. Als partners samenkomen kan je polsen naar de gemeenschappelijke visie, nu niet. (Veldwerkers Int 5)

Het vormen van een visie op dit soort werk is dan eerder iets dat voor respondenten aanwezig zou moeten zijn in alle stappen en in alle contacten, eerder dan een afzonderlijke doel om iets op papier te hebben samen. Hiervoor vinden enkelen de impact op veldwerkniveau wat te schraal, net omdat die uitwisseling te beperkt is tijdens bijvoorbeeld de enkele netwerkmomenten per jaar.

5.7. Uitbouw van case management als werkvorm

Mensen geven aan dat rond deze functie nog niet zoveel is gebeurd op netwerkniveau. Dit wordt echter ook niet als sterk problematisch ervaren. Men maakt hier wel een onderscheid tussen enerzijds de **inzet van case managers** die doorheen verschillende soorten aanbod kan opvolgen en **de registratie**

op zich. Men koppelt registratie en case management niet aan elkaar. De meeste respondenten geven aan dat gezamenlijk registreren niet prioritair is.

Bij de vraag of er sprake is van case management, dan vindt men dat dit niet verder uitgebouwd is. De respondenten verwijzen wel consequent naar LOGiN, die voor partners wel een stuk die opvolging voorziet. De opmerking hier is wel dat dit aanbod overbevraagd wordt. Er zijn immers wachtlijsten, dat is op zich problematisch omdat dit aanbod net gaat over het hier en nu aan de slag gaan met jongeren. Daarnaast werkt LOGiN al met aanmelding, sommige respondenten geven aan dat hierdoor mogelijk ook sommige jongeren niet bereikt worden.

Ik heb niet het gevoel dat we daar met 'Brugge(n) voor jongeren', dat dit een issue geweest is. Eum, de voorbije jaren naar een gemeenschappelijk en transparant systeem van case management werken. Met uitzondering van LOGiN dan toch, wel als project rond case management, eum, de voorbije jaren bevestigd is in zijn rol en die rol ook opneemt, maar dat is dan een inhoudelijke rol en geen systeem van registratie. (Actiegroep Int 10)

Er werd nog niets gedaan rond registratie en de meeste betrokkenen vinden dit ook niet echt een probleem. Uit pogingen tot casusbespreking op niveau van het netwerk komen enkele specifieke bezorgdheden die van toepassing zijn op het registreren van informatie van jongeren (zie boven).

Wat wel aangehaald wordt is **het belang van één iemand die aanwezig blijft**, onafhankelijk van waar de jongere zich bevindt in het hulpverleningsaanbod (of daarbuiten). Er is blijkbaar **nood aan iemand die in een bepaald dossier een stuk de leiding kan nemen**. Dit is ook iemand die stuk pleitbezorger kan zijn van de jongere en ook door de jongere zelf aanvaard wordt in deze positie.

5.8. Helpt het netwerk om signalen beter te capteren en door te geven?

Alle respondenten van de actiegroep verwijzen naar de signaalnota's die werden opgemaakt. Ook de veldwerkers verwijzen hiernaar. Respondenten zien deze als een meerwaarde. Sommigen twijfelen echter over de mate waarin er hiermee rekening gehouden wordt of in welke mate er effectief zaken veranderen door die nota's.

Met een aantal signalen wordt er volgens respondenten wel concreet aan de slag gegaan, zoals bijvoorbeeld de creatie van de wegwijzer op de website om tegemoet te komen aan de vraag naar informatie. De voorbeelden houden vooral verband met signalen over concreet aanbod en lacunes hierin naar jongeren in kwetsbare situaties.

Andere signalen lijken moeilijker te liggen voor respondenten. Sommigen geven aan dat er een filter lijkt te zitten op signaleren, waarbij sommige signalen duidelijker opgepikt worden dan anderen. Respondenten refereren hier naar de werkwijze voor het opstellen van signaalnota's. Deze worden te weinig procesgericht verzameld en teveel op éénmalige momenten (bv. één netwerkmoment dat dan signalen moet capteren). Respondenten geven aan dat dit niet werkt omdat bepaalde signalen zich in het veld voordoen en heel contextueel zijn. Ze pleiten voor een meer procesmatige manier om bepaalde signalen te capteren.

5.9. Spanningsveld tussen doelgroep- of leefwereldbenadering in het netwerk?

We zien een spanningsveld als het gaat over doelgroepbepaling. Waar we in de nota van het vooronderzoek een sterke keuze zien om een stuk af te stappen van een zuivere doelgroepbepaling en een meer leefwereldgerichte benadering als alternatief naar voor wordt geschoven, tonen de verslaggeving en de interviews een dubbelheid hierin. Zo staat in het werkingsverslag van 2015 onder het luikje signalen met betrekking tot de doelgroep en het thema welzijn en gezondheidszorg het volgende (Brugge(n) voor jongeren, 2016; p. 12):

“Meer zorg op maat, afgestemd op de leefwereld van jongeren, is nodig in Brugge. In het bijzonder lopen we vast met jongeren met ernstige gedrags- en emotionele stoornissen. Met de toenemende aandacht rond vroeginterventie en geïndiceerde preventie zijn we alvast op de goede weg.”

Hier lijken een aantal visies op de te bereiken jongeren moeilijk verenigbaar. Het valt op dat ook in de interviews telkens verschuivingen merkbaar zijn in het benoemen van de doelgroep van 'Brugge(n) voor jongeren'. Respondenten worstelen ook met **wie nu precies bereikt wordt en of dit dan de beoogde jongeren zijn.**

De vraag is natuurlijk, zijn dat dan allemaal de kanszoekende jongeren die we in Brugge voor jongeren willen bereiken, omdat we hier echt wel spreken over een doelgroep waar dat we zelf allemaal bang van zijn, van die geraken er net niet, dat zijn degene die er niet geraken. (Actiegroep Int 1)

Dit is gelinkt met het spanningsveld tussen leden van het netwerk die meer gericht zijn op een specifiek thema of een concreet probleem (bv. werkloosheid bij jongeren, druggebruik), tegenover veldwerkers die meer werken via aanwezigheid in de leefwereld van jongeren. Veldwerkers die meer aansluitend

werken in de leefwereld van jongeren lijken vaak anders te kijken dan veldwerkers die verderaf staan. Dit lijkt ook te maken hebben met hoe men zich zelf positioneert ten opzichte van de eigen jobinhoud.

Wij houden daar (aansluiting op leefwereld van jongere) veel tijd en ruimte voor vrij. Ja, de jongeren ... dat kan over alles gaan, vorige week met iemand een gesprek gehad en hij bleek dakloos te zijn. Ik denk dat het prioriteit is dat je gaat kijken voor een huis en dan even wacht. Zijn vraag was om nu te werken en dan een huis te vinden, maar dat is niet gemakkelijk, je moet dat stap per stap doen, opbouwen. (Veldwerkers Int 4)

Het is vaak omdat wij niet aan welzijn moeten doen, maar ervaring leert ons, van het moment dat je gasten oppikt op straat, dat zij wel met jou aan de slag willen en dat het niet zo evident is om overdracht te doen aan andere organisaties. Dat netwerk is super belangrijk omdat wij ze wel nodig hebben om stappen te kunnen zetten. (Veldwerkers Int 5)

Zoals ook duidelijk werd over ontgrenzend werken, hangt dit voor respondenten ook samen met hoe men kijkt naar jongeren in kwetsbare posities en hoeveel openheid er is om flexibele oplossingen te bedenken in een proces dat niet vooraf vastligt.

Alle partners hebben hun eigen manier van werking, VDAB, Stad Brugge ... Je hebt zo van die heel strikte partners en dan ook diegenen die wat anders denken. Dat botst soms wel eens, maar je merkt wel dat er andere stijlen aanwezig zijn en dat is wel wat zoeken. Ik denk dat, moest er wat meer openheid komen bij die partners, dan zou dat veel beter zijn. (Veldwerkers Int 4)

Dit thema is voor respondenten ook een zaak van **balansen in verschillende vormen van inzet**. Ze verbinden dit met het al dan niet 'werken' van het netwerk.

We zijn tot nu toe met twee vindplaatsgerichte veldwerkers voor heel Brugge. Dat is dus heel weinig. [...] dat vrijetijdsaanbod (men organiseert samen met JAC, buurtsport en preventiewerk activiteiten voor jongeren in de leefwereld) is wel een grote belasting op onze uren en het is de bedoeling dat wij meer de ruimte krijgen om terug op straat te gaan en niet altijd doelgericht. (Veldwerkers Int 5)

Route 36, het jongerenaanbod in de Vlamingdam was op het moment van de bevraging net concreet geworden. Verschillende mensen die met jongeren werken kwamen op die manier terecht op eenzelfde plaats. Dit jongerenhuis is gegroeid vanuit een nood aan afstemming tussen diverse partners, op die manier zou de zichtbaarheid en herkenbaarheid voor jongeren moeten vergroten en zou de doorverwijzing tussen verschillende soorten aanbod moeten verbeteren. De mate waarin het netwerk er verder in slaagt om flexibiliteit in te brengen in ondersteuningstrajecten van jongeren lijkt een belangrijke factor voor het slagen van het netwerk in de toekomst. Respondenten geven aan dat verantwoordelijkheid voor jongeren in kwetsbare posities niet enkel bij de mensen van Route 36 mag liggen. Ook andere partners dienen nog meer in te stappen in een gezamenlijk en flexibel verhaal.

5.10. De toekomst van 'Brugge(n) voor jongeren'?

Tijdens de interviews geven respondenten suggesties of aandachtspunten voor de toekomst. Mede door het verschil in visie op de reikwijdte van het project, bestaan er verschillende visies op de toekomst voor het project. Algemeen willen de meeste participanten dat het project blijft bestaan in de huidige vorm, met een specifieke aansturing door een coördinator.

5.10.1. Afstemming met andere overlegstructuren

Verschillende respondenten geven aan **in netwerken en overlegstructuren te zetelen die eveneens afstemming tot doel hebben**. Zo zijn er de overlegstructuren van de Integrale Jeugdhulp rond de brede instap (CAW's, CLB's en Kind en Gezin). Bovendien zijn er ook vaak nog sectorale overlegstructuren voor een regio, die ook afstemming tot doel hebben, bijvoorbeeld tussen de CLB's van de verschillende onderwijsnetten. Respondenten geven aan dat afstemming met andere netwerken nog een uitdaging is. Daarnaast wijst men er ook op dat hogere beleidsniveaus vaak weinig ruimte toelaten. Men wijst op het verschil in macht en de negatieve gevolgen dit op termijn heeft op het ontgrenzend werken van veldwerkers.

Dat is niet nieuw hee [probleem van versnippering en nood aan flexibiliteit], men weet dat allemaal. En men weet dat op beleidsniveau ook, maar geen één die daaraan denkt of die de wil heeft om daar iets aan te doen. Dat frustrert mij mateloos en wij kunnen inderdaad op hulpverlenersniveau elkaar goed leren kennen en daar soepel in zijn en een beetje buiten de lijntjes kleuren, maar als het erop neerkomt, kun je dat toch niet ... (Actiegroep Int 6)

5.10.2. Tussen uitwisseling en eigen veldwerk

In de interviews komen ook **verschillende visies op het project Bruggen voor jongeren aan bod**. Zo pleiten sommige respondenten voor een sterker mandaat, waarbij Bruggen voor jongeren zelf aanbod vorm geeft, anderen kiezen eerder voor een verdere uitwerking van inhoudelijk overleg en afstemming. In de interviews wordt duidelijk dat bijvoorbeeld de vrijetijdscomponent in het netwerk vaak gepercipieerd wordt als onderdeel van Bruggen voor jongeren.

Veel respondenten zien het jongerenhuis of Route 36 niet enkel als een verwezenlijking van het project, maar als Bruggen voor jongeren zelf. Men ziet dan Bruggen voor jongeren minder als netwerk, maar eerder als specifiek aanbod dat ontwikkeld wordt in de leefwereld van jongeren in kwetsbare situaties.

Andere respondenten geven aan dat men vooral dient te streven naar overleg tussen verschillende diensten en men niet moet bezig zijn met het zelf organiseren van aanbod.

5.10.3. Reikwijdte van het netwerk

Het idee dat vooral naar bovenkomt is dat **alle diensten die in het jongerenhuis verenigd werden** de dichte cirkel vormen en **sterk betrokken zijn op 'Brugge(n) voor jongeren'**. In de antwoorden van de respondenten zien we een spanningsveld, waarbij een aantal respondenten aangeven dat er ook meer aandacht dient te gaan naar het verstevigen van het ruimere netwerk.

We investeren veel in dit huis (jongerenhuis) en de procesbegeleiding en dat kost veel centen... maar eigenlijk is Bruggen voor jongeren meer dan dit hee, en ik denk dat dat goed zou zijn, dat dat blijft, dat we ook die andere dingen mee doen. (Actiegroep Int 8)

Dit hangt voor respondenten ook samen met de manier waarop de actiegroep is samengesteld. Sommigen pleiten voor verbreding. Men geeft bijvoorbeeld aan dat bepaalde sectoren meer betrokken zouden moeten zijn, zoals het VAPH. Anderzijds geeft men ook aan dat dit opnieuw een verandering is van de actiegroep als kern, dit kan opnieuw de nu opgebouwde veiligheid onder druk zetten. Bovendien is de groep voor de respondenten nu werkbaar in omvang, sommigen uiten twijfels of diezelfde manier van werken zou mogelijk zijn met een grotere groep.

Het verhaal van Tom, engagement van de hulpverlening en contact in de leefwereld

Tom is 19 jaar en brengt veel tijd door op straat. Thuis zijn er veel problemen. Op straat leerde hij Buurtsport en de preventiewerkers kennen. Sindsdien doet hij bijna aan elke activiteit van hen mee. Van zijn 12 tot zijn 18 jaar komt Tom in contact met zes verschillende jeugdhulpvoorzieningen.

Tom leert verschillende begeleiders kennen, maar vaak tijdelijk. Telkens waren de preventiewerkers daar om op terug te vallen. Hij zegt hierover:

“Ik ben gewoon heel blij dat ze (de preventiewerkers) nog in mijn leven zijn. Ik weet niet, dat is gewoon echt zoals vrienden. Het is ook wel een beetje normaal geworden dat ze er zijn. Ze hebben alles van zo dichtbij gezien. Ze begrijpen het. Zij weten hoe het is gegaan. Het is niet dat ik het verteld heb. Ze hebben het echt gezien. Ze begrijpen waarom ik soms dingen doe.”

“Ja, dat maakt echt een verschil. Als je zo ziet dat die preventiewerkers dat met hun hart doen. Zij willen je echt helpen. Het tegenovergestelde bestaat ook; begeleiders die bijvoorbeeld liever naar voetbal kijken en dus iedereen naar zijn kamer sturen zodat ze rustig de voetbal kunnen volgen. Of de jongeren moeten zich allemaal maar in stilte bezig houden en de begeleider niet storen. Dat maakt echt een groot verschil voor jongeren als je met enthousiasme komt werken.”

Hij had het gevoel telkens van het kastje naar de muur gestuurd te worden. Bij een aantal voorzieningen en diensten waarmee hij in contact kwam, had hij de indruk dat tijd en ruimte ontbrak om echte connectie op te bouwen.

“Nee, soms ging ik naar daar. Ik moest naar het OCMW en dan moest ik direct door naar daar (een hulpverleningsinstelling). Ik ken dat niet en dan moet ik daar direct mijn verhaal doen. Dat gaat niet. Zo kun je ook geen vertrouwen opbouwen he als je direct... Dat gaat niet. Je moet dat opbouwen.”

“Ze willen soms echt te veel weten of te veel bemoeien. Dat je zegt van: “Wow, ik heb je nog maar één keer gezien, kalm”. Ze moeten niet zo aandringen. Doe niet zo, want dat gaat mij alleen maar wegduwen. Alé, je hebt nog geen vertrouwen en je wilt je al meteen bemoeien.”

De preventiewerkers staan voor hem los van de instellingen. En als hij hier nood aan had, kon Tom hier steeds een babbeltje mee slaan. De momenten die voor Tom wel goed aanvoelden waren de momenten waar er ruimte gemaakt werd voor het opbouwen van een band en waar het op zijn tempo kon. Dat zijn momenten die voor hem steunend waren.

“Echt waar, ik vind gewoon dat er veel meer dergelijke dingen moeten zijn, waar jongeren naartoe kunnen lopen. Ik ben naar het JAC geweest. Het was echt niet meer veilig om thuis te wonen. Maar ze konden mij niet helpen en hebben me dan gewoon laten gaan. De preventiewerkers komen zelf naar jou, hoe leuk is dat. Het is niet zo van ‘je moet’, het is meer vrijblijvend. Je wordt toch geholpen, maar het is in je eigen stulpje, minder die drang van ‘je moet die regeltjes naleven’, dat is er niet.”

Hierbij aansluitend vond Tom het belangrijk om ook tijdens de niet-formele momenten te praten en het hulpverlenend kader soms los te laten. Samen alledaagse dingen doen acht hij van minstens even groot belang dan de individuele gesprekken. Hierdoor leerden ze elkaar kennen op een andere manier en bleven contacten minder oppervlakkig. De uitstappen, zoals Walibi bijvoorbeeld, waren voor Tom belangrijk omdat hij zo’n uitstappen niet kon doen met zijn gezin.

“Je deed eens een uitstapje of kookte samen. Je leerde er dingen bij die gewoon in het leven moeten en dat was wel leuk.”

Als hij naar de begeleiders kijkt overheen zijn hele traject, dan heeft Tom het meeste gehad aan de begeleiders die net dat tikkeltje meer deden dan gemiddeld. Bijvoorbeeld de begeleiders die je 24 op 24u kan bereiken, of de hulpverleners die je blijven verderhelpen ondanks de afloop van het traject.

“Ze kwamen aan huis en je werd niet geforceerd om dingen te doen. Ze luisterden goed en gaven goed advies. Als er iets was, mocht je ook altijd bellen of sms-en, zelfs e-mailen. Ze waren altijd wel bereikbaar. Je werd niet gedwongen.”

“Die samenwerking (met de toenmalige contextbegeleidster) is ook stopgezet, omdat ik naar deze instelling hier kwam. Maar ik heb een heel goeie band met D. en ze woont hier ook niet ver vandaan. Ze zei dat ze het contact niet wou verbreken en ik eigenlijk ook niet. Dus we hebben nu nog steeds contact en nu staat ze nóg dichterbij mij dan toen ze echt moest werken. Uiteindelijk wordt ze er niet meer voor betaald. We gaan wel één keer per week gaan wandelen met haar hond. Ze is er nog steeds voor mij. Ze is ook echt mijn dagboek. Ik kan letterlijk alles tegen haar zeggen, maar echt alles. Zij weet gewoon alles van mij, van de ergste dingen tot de domste dingen. Aangezien ze me zo goed kent, zal ze me ook nooit veroordelen. Alé, ze gaat tips geven, maar ze kent me goed en ze weet ook wel dat ze het maar één keer moet zeggen. Ze weet ook wel dat ze me kan laten nadenken.”

6. Discussie en aanbevelingen

Het doel van dit onderzoek was nagaan hoe verschillende betrokkenen terugblikken op de evoluties van het project 'Brugge(n) voor jongeren'. Hierbij werd vooral gepolst naar de uitbouw van het netwerk zelf en de ervaringen hiermee. Een tweede vraag zoomde in op de meerwaarde van een netwerk om de toegang en continuïteit te verhogen voor jongeren in kwetsbare situaties. Ten slotte gingen we na in hoeverre het netwerk bijdraagt tot ontgrenzend werken.

6.1. Een beter aanbod uitbouwen voor jongeren in kwetsbare situaties

Netwerkontwikkeling die specifiek tot doel heeft iets te betekenen voor jongeren in kwetsbare situaties blijkt geen evidentie. In de literatuur vinden we in relatie tot jeugdhulp vooral 'netwerken', 'continuums van zorg', 'wraparound services' of 'systemen van zorg' terug die gericht zijn op specifieke en welomschreven problemen bij kinderen of jongeren (Tebes et al., 2005). Deze vormen van netwerkontwikkeling worden in de jeugdhulp vaak voorgesteld als de oplossing om zowel de toegang als de continuïteit te verbeteren (Ungar, Liebenberg, & Ikeda, 2014). Er is echter minder duidelijkheid over de mate waarin dit soort modellen effectief zijn en waarvoor ze dan precies effectief zijn. De meerwaarde van dergelijke zorgnetwerken is niet altijd eenduidig en de vraag is ook op welke criteria dit dan gemeten wordt (Bickman, Lambert, Andrade, & Penalosa, 2000; Stroul, Pires, Armstrong, & Meyers, 1998). Met andere woorden, wat wil men precies bereiken? De vraag welke specifieke problemen aan de grondslag liggen om tot de uitbouw van een netwerk te komen is een tweede belangrijk gegeven. Zo zien we in de interviews heel wat impliciete aannames van problemen (gebrek aan afstemming, delen van informatie, enz.), die tussen de respondenten onderling verschillen. Reeds in het vooronderzoek stellen Coussée en collega's (2012) dat een gedeeld sociaal-pedagogisch perspectief een belangrijk gegeven is in de manier waarop zo'n netwerk vorm krijgt. Hierbij geeft men vanuit een leefwereldgericht perspectief enkele duidelijke insteken om dit verder uit te werken (Grunwald & Thiersch, 2009). Indien het immers gaat om zinvolle inzet in situaties van potentiële kwetsbaarheid, dan komt men er niet met een klassieke aanpak van vraag en aanbod. Immers, in deze situaties zijn de vragen meerlagig en niet een a priori vaststaand aanbod. In de bevraging van de betrokkenen komt dit spanningsveld sterk in beeld (zie verder).

Doorheen de interviews wordt duidelijk dat er op niveau van stuurgroep, actiegroep en veldwerkers een grotere gedragenheid ontstaan is rond het gezamenlijke project van 'Brugge(n) voor jongeren'. De dienstverlening in Brugge (zoals ook omschreven in de nota van 2012) is ruimer bekend bij de verschillende betrokkenen en de drempel om elkaar te contacteren ligt lager dan voorheen. Dit is in lijn met onderzoek dat aantoont dat netwerken in het sociaal werk voordeel hebben op microniveau omdat ze fragmentatie van aanbod tegengaan (De Corte, Verschuere, Roets, & De Bie, 2016). Een

tweede voordeel dat in dit onderzoek naar voor komt is dat netwerken de kans bieden om dominante visies op complexe problemen in vraag te stellen overheen organisaties en sectorale grenzen. Op dit punt lijken de resultaten van voorliggend onderzoek minder éénduidig en wijzen deze eerder naar een risico tot infiltratie van het dominante discours in het leefwereldgericht aanbod. In de interviews zien we bijvoorbeeld het terugkerend positioneren van leefwereldgericht werken als een voorhoede aan het meer hulpverlenend werken. Anders gesteld en in lijn met ander onderzoek over hulpverlening zou meer leefwereldgericht werken gelijk zijn met een meer generalistische inzet, waar een brede waaier aan interventieopties mogelijk zijn door deze generalisten; en dan een tweede lijn, waar de meer specialistische opties voor handen zijn (drughulpverlening, tewerkstelling, geestelijke gezondheidszorg) (Raeymaeckers, 2016). Dit is echter niet éénduidig en staat in contrast met hoe veldwerkers die in de leefwereld van jongeren aan de slag zijn hun eigen rol ervaren. Integendeel, in de interviews blijkt duidelijk het risico van instrumentaliseren van dit leefwereldgericht werken in functie van andere doelstellingen zoals bv. toeleiding van jongeren naar de arbeidsmarkt. Dit zou nog veel meer onderwerp moeten uitmaken van debat in het netwerk van Bruggen voor jongeren.

6.2. Van een gezamenlijke taal naar een gedeelde visie

6.2.1. Wie zijn dan die 'pistachenootjes'?

Bepaalde aspecten, bijvoorbeeld het benoemen van jongeren als 'pistachenootjes' komt telkens terug. Een gemeenschappelijke taal kan de samenwerking bevorderen. Anderzijds is het zo dat dit ook wel een risico in zich draagt omdat die gemeenschappelijke taal net de onderlinge verschillen in visie maskeert. Het idee dat er een **gemeenschappelijke taal** is kan ervoor zorgen dat dingen niet meer benoemd worden of dat een deel contextualisering verdwijnt. Waar het de bedoeling is nauwer aan te sluiten op de leefwereld van jongeren, zou het effect net een reductie van die leefwereld kunnen inhouden. Dit betreft geen binair gegeven, eerder een spanningsveld dat opnieuw onderdeel van reflectieve uitwisseling dient te zijn op netwerkniveau. Taal is immers een belangrijke factor tot in- of uitsluiting. Als we de zorg en het diverse aanbod willen ontsluiten, dan zorgen we best voor een genuanceerde taal die ook op maat van de mensen is waarmee gewerkt wordt.

6.2.2. De kijk bepaalt de handeling

Leefwereldgericht werken start niet van een voorgeconstrueerde doelgroepomschrijving, maar kenmerkt zich net door een heel sterke aansluiting bij de personen waarover het gaat. Dit werk is dus geen voorafbepaald lineair proces, maar een zoekend en pedagogisch handelen op breuklijnen en spanningsvelden (Grunwald & Thiersch, 2009). We zien bij betrokkenen deze dualiteit in visie terugkomen. Beide perspectieven lijken moeilijk verenigbaar in de praktijk en heel wat frictie situeert zich op die verschillen in kijk op de maatschappelijke realiteit van jongeren in kwetsbare posities. Het

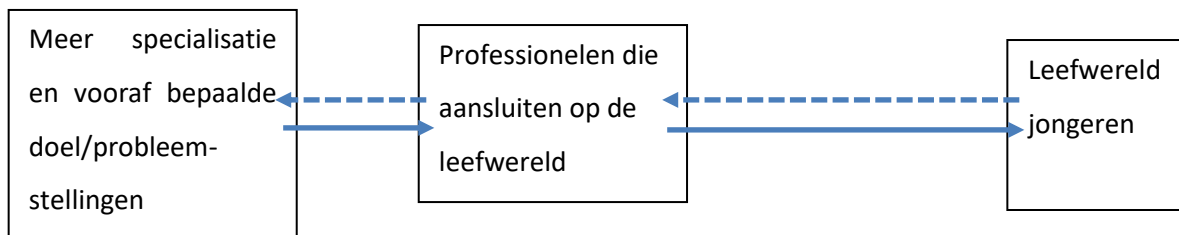
technisch psychodiagnostisch perspectief situeert een probleem eerder bij het individu zelf. In plaats van de realiteit van jongeren hierbij te aanzien als een complex probleem, met een complexe etiologie en een moeilijk grijpbaar fenomeen, krijgen we in dit perspectief een werkbare, duidelijke probleemdefiniëring in de vorm van een individuele probleemstelling.

Technisch psychodiagnostisch perspectief	Leefwereld perspectief
Het probleem wordt intrapsychisch en diagnostisch omschreven en beperkt zich tot individu als insteek	'Het probleem' is te ontdekken in de leefwereld en samen met de mens waarover het gaat, in een brede sociaal-economische context
Ongelijke verhouding tussen de cliënt en de deskundige hulpverlener (weten)	Een meer gelijke verhouding waarbij co-constructie van het traject centraal staat (zoeken)
Eerder probleemoplossend naar specifieke inhouden: psychisch, sociaal, gedrag, ...	Groei van jongeren gaat over brede emancipatie: biografische-, institutionele- en politieke competenties
Statisch: behandelingsmodule, vast hulpaanbod, pakket-denken	Dynamisch: steeds in beweging door continu afstemmen met jongere en context
Zelden hier en nu beschikbaar (vaak te snel of te laat vanuit beleving van jongeren)	Hier en nu (tempo aangepast aan jongere)
Controle en voorspelbaarheid (bv. inplannen wat je nodig zal hebben)	Open en onvoorspelbaar
Gedepolitiseerde sociale zorg	Nadruk op sociale rechtvaardigheid

Deze twee perspectieven bepalen voor een groot stuk hoe diverse partners kijken naar de eigen interventies die men ontwikkelt voor deze jongeren en de manier waarop men kijkt naar de meerwaarde van het netwerk.

6.2.3. Naar een sterkere honorering van leefwereld expertise

In de diverse gesprekken zit spanning op de invulling van expertise. De dominantie lijkt te liggen bij wat deelnemers ook de klassieke invulling noemen van hulpverlening (met vraag, intake, aanbod). Dit loopt echter in de diverse soorten aanbod door elkaar en het spanningsveld krijgt een andere invulling. Onderstaande tekening toont de verhouding die er nu deels lijkt te zijn, waarbij een specifieke expertise (bv. rond druggebruik of tewerkstelling) naar anderen doorgegeven wordt bijvoorbeeld via vorming.

Schema: instrumentele druk op leefwereldactoren

Bepaalde partners situeren zichzelf meer in de expertenpositie. De nadruk ligt dan op het toegankelijker maken van die expertise voor mensen die echt in de eerste lijn werken. Dit benoemt men als een positieve evolutie van het project 'Brugge(n) voor jongeren'. Respondenten die echter dichter aanleunen bij de leefwereld van jongeren zelf, zien deze evolutie niet enkel als positief. Zij geven aan dat de expertise die ze zelf hebben in het bereiken van jongeren in kwetsbare posities teveel als evident wordt aanzien door partners, dit terwijl het opbouwen van vertrouwen en het construeren van een proces samen met jongeren vaak heel veel expertise vergt. Ze hebben de indruk dat hun positie dan mogelijks teveel geïnstrumentaliseerd wordt in functie van het toeleiden van kwetsbare jongeren naar vormen van jeugdhulp (zie schema).

Dit lijkt dan ook te leiden tot een evolutie waar de meer dominante actoren invulling geven aan de verhoudingen en dus meer sturend kunnen zijn naar de invulling van begeleidingen toe. Naast het instrumenteel gebruik van de relatie tot de jongeren in de leefwereld, kan dit ook een verschuiving betekenen van de positie van de leefwereldactor weg van de leefwereld. In het voorbeeld van enkele partners in het netwerk met specifieke opdracht zoals VDAB en OCMW, zien we dat de kijk naar de leefwereldactoren vooral ligt in contacten leggen in functie van andere doelen. Men positioneert de leefwereldactor met andere woorden vooral in de rol van toeleider. Hierbij dienen deze toeleiders dan vooral goed geïnformeerd te worden over het aanbod en de rol van de VDAB, zodat deze de jongeren goed kunnen informeren en dus inpassen in diezelfde logica's. Dit is natuurlijk een goede zaak naar mogelijke opportuniteiten toe voor jongeren of om te vermijden dat jongeren in de problemen komen omdat ze zich bijvoorbeeld niet aanmelden tijdens hun beroepsinschakeltijd. Tegelijk doet dit vragen rijzen naar wederzijdsheid van de samenwerkingsrelatie. De vraag is dan immers in hoeverre de leefwereld van jongeren en de mensen die daar dichtbij staan niet geïnstrumentaliseerd wordt om bestaande voorbepaalde reglementering uit te voeren, zonder dat die regelgeving an sich bevestigd wordt. Deze druk op leefwereldactoren is ook zichtbaar in de interviews met de veldwerkers die in het jongerenhuis werken. Men ervaart ook een bepaalde invulling en appel om jongeren in een bepaalde richting te sturen. Dit terwijl men de eigen opdracht net ziet als het starten vanuit de positie van de

jongere zelf. Leefwereldgerichte werkers ervaren deze toenemende druk als problematisch. Tijd om in te zetten op aanwezigheid als doel op zich staat vaak onder druk van specifieke agenda's en druk op vooraf bepaalde doelstellingen ten aanzien van jongeren.

Het gaat hierbij niet enkel over een voorgestructureerd aanbod dat zich opdringt aan het leefwereldgericht werken. In tweede instantie gaat het ook over de kijk op problemen en de bepaling van prioriteit van problemen die zich aandienen. Ook hier ontstaan spanningen door verschillende manieren van kijken naar de dagdagelijkse realiteit van jongeren in kwetsbare situaties. Hierbij lijkt vooral de inschatting van wat de jongere nodig heeft op welk moment, belangrijk te zijn.

Veldwerkers halen aan dat er foutmarge moet toegelaten worden voor jongeren, maar ook voor veldwerkers in dergelijke contexten. Geen netwerk en geen engagement is feilloos. Er heerst echter bijzonder veel druk op hen. Indien er op maat en ritme van jongeren gewerkt wordt, kan dit ook betekenen dat er zich op bepaalde momenten in het traject meer risico's voordoen. Dit vergt voldoende erkenning van alle betrokkenen dat onzekerheid deel uitmaakt van leefwereldgericht werken (Grunwald & Thiersch, 2009). Net op dit punt situeert zich ook het risico dat men omwille van die onzekerheid de ruimte voor het meer leefwereldgericht aanbod dreigt te verkleinen. In de interviews wordt dit soort bewegingen duidelijk door het aanbod dat sterk aansluit bij de leefwereld van jongeren ook op die manier te positioneren, als een voorveld, een eerste ingang tot jongeren. Achterliggend dus om hen uiteindelijk bij de 'echte' hulpverlening te krijgen. Die instrumentele val dreigt op die manier mogelijks de ruimte voor dit leefwereldgericht werken te verkleinen. We zien bij leefwereldgerichte veldwerkers een prioriteren van de relatie met de jongeren, overheen andere mogelijke doelstellingen. Het belang van het volgen van het ritme van jongeren zelf wordt telkens als iets heel belangrijk gezien.

Niet alleen aanpassen aan het tempo is belangrijk. Respondenten geven aan dat de hulpverlener zelf ook in de weg kan staan van goede hulp. Hier gaat het over de spanning tussen afhankelijkheid en onafhankelijkheid en de invulling hiervan. In de hulpverleningsrelatie zit steeds een component van het eigen verlangen van de hulpverlener die meespeelt. Het lijkt aangewezen om dit te thematiseren en tot reflectiegrond te maken. Dit speelt immers mee in het goed inschatten van de eigen rol in functie van steun en zorg en/of in functie van het versterken van de jongere. In extremis kan een hulpverlener immers teveel zorg verlenen, of ingaan op het grote appel van de jongere die zich mogelijks overafhankelijk opstelt. Dit heeft niets gemeen met beschikbaar zijn of niet. Het gaat over bewust omgaan met de eigen positie en rol ten aanzien van de jongere. In die zin lijkt het ook aangewezen om dit bevragebaar te maken tegenover elkaar. Er kan verwarring zijn tussen beschikbaarheid en aanwezigheid in de leefwereld van jongeren en het problematisch in relatie staan tot de jongeren

waarmee men werkt. Onafhankelijk van het soort werk of hulpaanbod is dit een belangrijk thema. Men lijkt geneigd om vooral bij anderen lacunes of foute visies te detecteren, de openheid om zelf bevraagd te worden en de veiligheid waarin dit kan gebeuren kan bijdragen aan een meer helpende interventieruimte voor jongeren.

6.2.4. Gezamenlijke visievorming

In de interviews komt afstemming tussen actoren in het netwerk heel vaak naar voor. Ook hier valt de diverse invulling van deze afstemming op. Dit gaat over informatie delen van het eigen aanbod, over gemeenschappelijke doelstellingen en taken formuleren, tot collectieve visiebepaling. Wat visie betreft geeft men aan dat hier nog heel veel werk nodig is. We zien dit bijvoorbeeld heel sterk in de visie over gegevensuitwisseling van jongeren. Hierover zijn de meningen heel erg verdeeld. Dit is zo op niveau van de actiegroep, waarbij men aangeeft dat er nu pas ruimte lijkt te zijn om belangrijke discussies over visieverschillen te voeren. Naast het gebrek aan éénvoudigheid geven respondenten ook aan dat de visie van 'Brugge(n) voor jongeren' (bv. in de vorm van de engagementsverklaring) nog te weinig bekend is bij iedereen. Zoals ook aangegeven in ander onderzoek rond netwerkvorming in functie van aanbod naar mensen in kwetsbare posities, is het werken aan een gemeenschappelijke visie bij de betrokkenen een noodzaak. Deze visie dient gebaseerd te zijn op mensenrechten en principes van sociale rechtvaardigheid (De Corte et al., 2016).

Het lijkt aangewezen om het leefwereldgericht werken nog sterker naar voor te schuiven en als leidraad te nemen. Het zou versterken mochten veldwerkers die in de leefwereld van jongeren werken en jongeren zelf ook een inbreng kunnen hebben in de visieontwikkeling van 'Brugge(n) voor jongeren'. Connectie is in die zin niet iets wat enkel als aanbod vorm krijgt, maar zich ook toont in de ethiek die men hanteert in de uitbouw van het zorgsysteem zelf (Rankin, 2007).

6.3. **Betere toegang en continuïteit voor jongeren in kwetsbare situaties?**

De resultaten tonen dat het reële aanbod in de leefwereld van jongeren niet groter geworden is. Dit vindplaatsgericht werken staat in contrast met een aanbodgericht werken. Hoewel er meer afstemming is tussen die leefwereldgerichte actoren, is er door wegvallen van die leefwereldgerichte aanpak bij anderen mogelijks zelfs een vermindering in contacten met jongeren. Heel wat acties van het netwerk tonen een sterk voorgestructureerde visie op toegang tot zorg. Zo lijkt de nadruk te liggen op ontsluiten van aanbod en het creëren van nieuw aanbod (in de vorm van projecten). Echter, we zien weinig vraagstelling over het aanbod op zich. De toegankelijkheidsdiscussie lijkt bij te dragen aan het verhaal van voorstructurering. Voor heel wat respondenten gaat het over ontsluiten van aanbod voor de specifieke doelgroep van jongeren in kwetsbare situaties.

Dit is in lijn met een visie op continuïteit die door Krogstad en collega's (2002) 'front stage' en 'back stage' continuïteitslogica genoemd wordt. De vooronderstelling hierbij is dat als het hulpverleningssysteem als een goed geoliede machine samenwerkt en zorgt voor goede informatiestromen, management en relationele continuïteit, dat dit dan ook resulteert in de ervaring van continuïteit bij jongeren. We verbinden dit met wat jongeren zelf belangrijk achten in functie van continuïteit. Hierbij zien we een sterkere nadruk op eigenaarschap, voldoende op de hoogte zijn van wat er gebeurt, nadruk op eigen gekozen relaties en tijdige ondersteuning op de momenten waar het nodig is (Naert et al., submitted). Ander onderzoek over naar de ervaren continuïteit bij gebruikers van voorzieningen in de geestelijke gezondheidszorg laat gelijkaardige elementen zien in relatie tot continuïteit, nl. nadruk op tijdige steun in crisismomenten, persoonlijke relatie met een evenwaardige inbreng, keuzeopties en flexibiliteit (Biringier, Hartveit, Sundfor, Ruud, & Borg, 2017). Gelinkt aan de resultaten van het onderzoek zien we hierbij dat de leefwereldgerichte invalshoek voldoende dient gepaard te gaan met mandaat van onderuit om voldoende deze aspecten te kunnen waarmaken. Hier zien we echter een belangrijke lacune als het gaat over de inzet van case management die start in de leefwereld van jongeren zelf.

Eigenaarschap en participatie kunnen we zien op verschillende niveaus, van geïnformeerd worden tot reële betrokkenheid en co-creatie. Vooral jongerenwerkers die actief zijn in de leefwereld van jongeren, halen het gebrek aan betrokkenheid van jongeren aan. Ze doelen hier vooral op de inbreng van jongeren in 'Brugge(n) voor jongeren' zelf. Men zit volgens sommige respondenten nog veel te veel 'in de plaats van' jongeren te denken. Ook bijvoorbeeld bij de discussie rond uitwisseling van informatie, komt dit thema aan bod. Ook hier zien we in voorgaand onderzoek dat dit voor jongeren heel problematisch kan zijn, vooral omdat ze grip verliezen op hun eigen traject (Naert et al., submitted). Het netwerk lijkt er nu vooral voor te zorgen dat mensen elkaar kennen en eerder gaan afstemmen. Voor het bereiken van continuïteit op niveau van de jongeren, is een sterkere betrokkenheid van jongeren zelf een noodzaak. Dit kan door voldoende inzet in de leefwereld van jongeren zelf. Het zijn immers die mensen die van jongeren het mandaat krijgen om met hen op pad te gaan. Daarnaast dienen deze leefwereldgerichte jongerenwerkers voldoende mandaat te krijgen vanuit andere partners in het netwerk om mee met jongeren hun perspectief voldoende in te kunnen brengen. Er heersen immers verschillende machtsbalansen in zo'n netwerk. Bepaalde actoren hebben toegang tot uitkeringen (OCMW of VDAB) of tot hulp/ondersteuningstrajecten (CAW/GGZ). Dit brengt impliciete machtsonevenwichten met zich mee die zorgen voor ongelijke posities.

6.4. Draagt het netwerk bij tot het ontgrenzend werken?

Uit de resultaten van het jongerenluik en uit voorgaand onderzoek blijkt het belang van ontgrenzend werken voor jongeren, hier treedt de hulpverlener op voorbij de grenzen van het eigen aanbod wanneer de situatie dat vereist en er een hoge nood is bij de jongere. Deze steun op momenten van grote crisis, staat voor jongeren in relatie tot relationele continuïteit, waar een pedagogisch mandaat uit volgt. Één van de onderzoeksvragen was dan ook of het netwerk bijdraagt tot dit ontgrenzend werken.

In de resultaten zien we dat er zeker voorbij de grenzen van het eigen aanbod gedacht wordt door de dicht betrokkenen op het netwerk. Het is echter de vraag of dit ook leidt tot reële ontgrenzing op het niveau van de jongeren zelf. Uit ander onderzoek van netwerkontwikkeling bij dakloze personen, bleek eveneens die dubbelheid aanwezig, waarbij het netwerk voordeel opleverde om bepaalde lacunes in het aanbod in te vullen en fragmentatie in het aanbod te verminderen, maar tegelijk niet echt veel bijdroeg aan de beperkte toegang tot of bruikbaarheid van welzijnsvoorzieningen (De Corte, Verschuere, & De Bie, 2017a). Dit is ook in onze analyse een stuk zichtbaar. Zo zijn er heel wat respondenten die aangeven dat meer presentie en vindplaatsgericht werk in Brugge een grote noodzaak is en dat de inzet van straathoekwerkers goed zou zijn. Daarbij geeft men steevast ook aan dat dit politiek moeilijk ligt in Brugge. Ook rond de signalen die vanuit 'Brugge(n) voor jongeren' opgemaakt worden is men dubbel. Volgens sommige respondenten wordt hier vrij laks mee omgegaan en kiest men om aan de slag te gaan met de 'gemakkelijke' signalen. We zien echter wel dat er enerzijds een breder delen komt van dergelijke signalen van onderuit en dat deze zaken bespreekbaar zijn. Het lijkt wel alsof de betrokkenen de rol van het netwerk zelf als collectief dienen te ontdekken om dit ook aan te wenden als een machtsmiddel om bepaalde thema's op de agenda te krijgen. Vooralsnog zien we hier vooral voorzichtige pogingen toe.

Een andere vaststelling is dat het netwerk enkele actoren samenbrengt die sneller tot gezamenlijke acties komen. Men ziet dit ook als een vorm van ontgrenzing, waarbij men bijvoorbeeld met vier partners een project kan indienen dat ertoe bijdraagt jongeren beter te kunnen ondersteunen op gebied van toeleiding naar de arbeidsmarkt. Zoals De Corte (2017a) ook aantoonde in zijn onderzoek, slagen netwerken erin door samenwerking bepaalde acties te genereren die ze alleen moeilijker of niet zouden kunnen verwezenlijken. Hoewel we het eens zijn dat dergelijke projecten een meerwaarde kunnen betekenen om jongeren te versterken en sociale uitsluiting te verminderen, zijn de jongeren en hun naaste vertrouwensfiguren minder sterk betrokken op de agendasetting van dergelijke projecten.

We zien in 'Brugge(n) voor jongeren' vooral ook een sterke inzet op het jongerenhuis of Route 36 als de plaats voor al het aanbod naar jongeren in kwetsbare posities. We stellen vast dat dit bijdraagt aan uitwisseling en afstemming. Ook hier zal het echter van belang zijn verder te werken aan visie op leefwereldgericht werken, er is immers heel wat diversiteit bij de verschillende partners. Indien dit verhaal nog steviger wordt kan dit ook bijdragen aan duidelijker standpuntinname vanuit jongerenperspectief naar andere betrokken partners toe. Immers, men geeft aan dat er grote vragen zijn rond bijvoorbeeld het bereik van jongeren in de meest kwetsbare situaties. Het nog sterker inzetten op collectieve antwoorden van onderuit, kan bijdragen aan structurele verandering op macroniveau, iets wat tot nu toe te beperkt blijft. Zo stelt men vast dat het aanbod in de leefwereld van jongeren in kwetsbare situaties niet toegenomen is. Dit is echter heel problematisch, omdat net daar de reële impact ligt voor jongeren zelf⁶. Bovendien blijkt uit de interviews dat er op dat luik ook best wat overlap bestaat tussen verschillende vormen van inzet, net omwille van de aard van dit soort werk in de leefwereld van jongeren. Deze overlap van aanwezigheid en aanbod staat mogelijks ook terug haaks op andere logica's in het netwerk. We haalden aan dat bepaalde actoren in het netwerk hun leefwereldgericht aanbod net afbouwden omdat er anderen (het jongerenhuis) hiervoor beter zouden geplaatst zijn en dat zij dan dienen door te verwijzen. Echter, het is net belangrijk dat andere actoren ook voldoende voeling en nabijheid uitbouwen om die overlap te creëren en die grenzen minder groot te maken. Ook binnen het jongerenhuis zelf krijg je dit spanningsveld tussen bijvoorbeeld buurtsportmedewerkers die groepsactiviteiten voorzien, maar via diverse contacten met jongeren positie verwerven en ook individuele vragen krijgen van jongeren, hier kunnen ze dan niet op ingaan en moeten ze doorverwijzen omdat dit hun opdracht niet is. Dat deze spanningsvelden een moeilijk gegeven blijven, waar geen pasklare antwoorden voor bestaan, lijkt duidelijk. Het is echter van groot belang om dit soort zaken te blijven thematiseren op netwerkniveau. We zien immers dat er mogelijks een omgekeerde beweging gaande is, waarbij er net weggetrokken wordt van de leefwereld. Bepaalde vormen van aanbod lijken zich meer terug te trekken in een ondersteuningsfunctie van de eerste lijn, dan in zelf rechtstreeks met jongeren aan de slag te gaan.

Zoals blijkt uit de resultaten lijkt de balans nu niet in evenwicht en is er een sterke nadruk op een technisch psychodiagnostisch perspectief, waarbij jongeren op specifieke levensdomeinen getaxeerd worden en een technisch antwoord krijgen dat ook afgelijnd, meetbaar en planbaar is op langere termijn. Deze vormen van ondersteuning zijn problematisch vanuit jongerenperspectief, net omdat ze conflicteren met noden die jongeren zelf formuleren. In de resultaten zien we dat dit niet per se

⁶ Zie ook masterscriptie Ine Dooms: Continuïteit van hulpverleningstrajecten vanuit het standpunt van jongeren in maatschappelijk kwetsbare posities: een case studie rond netwerkontwikkeling in Brugge. Ugent.

toegeschreven kan worden aan Bruggen voor jongeren, maar eerder al aanwezig is in het bredere netwerk van zorgaanbieders. De vraag die wel relevant is in relatie tot netwerkontwikkeling is of die in staat is de balans ietwat te herstellen en de impact van het leefwereldperspectief wat sterker op de voorgrond kan plaatsen of eerder lijkt te vervallen in meer van hetzelfde. We zien dat er concreet op het werkveld goede voorbeelden zijn van meer aansluitend werken in situaties waar sociale grondrechten onder druk staan. In deze optiek draagt een netwerk bij tot het ontgrenzend werken.

Tegelijk zien we dat er een tendens is naar een lineair denken dat vooral terug verantwoordelijkheden bij de leefwereldactoren legt. Dit vooral vanuit sterker sectoraal ingebedde actoren zoals OCMW en VDAB, waar enerzijds een specifieke invalshoek (bv. arbeid), maar ook een sterkere machtspositie ertoe leidt dat opdrachten als vrij strikt en 'van bovenaf' bepaald worden voorgesteld. Dat deze partners positief staan tegenover het netwerk is vooral te lezen in de richting dat zij hun aanbod en opdracht breder vertaald willen zien. In die zin lijkt er weinig sprake van ontgrenzend werken. Ook in andere sectoren, zoals GGZ en BJB is dit geen evidentie. Bovenstaande tendensen lijken ook niet zwart-wit, herhaaldelijk wordt erop gewezen dat er veel verschil zit in wie je vanuit bepaalde diensten contacteert of met wie je best samenwerkt. Dit wijst erop dat personen binnen die structuren bandbreedte hebben om met bepaalde regelgeving om te gaan.

6.5. Aanbevelingen voor de praktijk

Vanuit bovenstaande resultaten en analyse kunnen we enkele aanbevelingen formuleren voor het aanbod naar jongeren in kwetsbare situaties en de toekomst van 'Brugge(n) voor jongeren'. We hanteren hier de volgorde van aanbevelingen zoals ze werden gepresenteerd op de netwerkdag van 27 april 2018.

1. Nood aan duidelijke deontologie rond het delen van informatie

Informatie delen over jongeren en hun context dient met bijzonder veel zorg te gebeuren en vanuit een duidelijk deontologisch kader. Beroepsgeheim is hierbij van het grootste belang. Jongeren dienen op de hoogte te zijn van wat er gedeeld wordt en hiermee akkoord te gaan. Bovendien pleiten we voor vertegenwoordiging door jongeren zelf, geflankeerd door een trajectbegeleider die zij zelf kiezen en vertrouwen. Dit geeft meer garantie op gebalanceerde machtsevenwichten.

2. Meer reële inzet in de leefwereld van jongeren

Hoewel dit ook een aanbeveling was in de nota van 2012, is er geen leefwereldgericht aanbod bijgekomen sinds de start van het project. We zien mogelijks zelfs afbouw omdat bepaalde actoren hun aanbod in de leefwereld afbouwen omwille van het duidelijker worden van de werking van het jongerenhuis. Er is echter voldoende aanwezigheid nodig in de leefwereld van jongeren, zonder dat die tijdsbesteding vastligt. We pleiten ook voor voldoende overlap op deze plaatsen zodat zoveel mogelijk kan ingegaan worden op diverse signalen en noden van jongeren. Voldoende tijd en autonomie voor veldwerkers in de leefwereld van jongeren is hier essentieel.

3. Minder hiërarchische structurering van 'Brugge(n) voor jongeren'

Uit de resultaten blijkt dat de respondenten de structuur van 'Brugge(n) voor jongeren' vrij hiërarchisch vinden. Ze linken dit ook met informatiestromen die teveel top-down verlopen. Ze pleiten voor meer impact op de verdere uitbouw van het project. Er worden heel wat vragen gesteld bij het eigenaarschap van 'Brugge(n) voor jongeren' vanuit het bredere werkveld. Ook de stem van jongeren is sterk ondervertegenwoordigd in het verhaal. Jongeren worden vooral aanzien als gebruikers, niet als mede vormgever van het verhaal.

4. Ontgrendelend werken is een opdracht voor alle betrokkenen

Ontgrendelend werken in lokale netwerken dient een gezamenlijke verantwoordelijkheid te zijn en te blijven. We zien dat ontgrendelend werken lukt voor een aantal betrokkenen, omdat hun mandaat als jongerenwerker sterker gehonoreerd wordt in het netwerk. Tegelijk zien we een mogelijke verschuiving van verantwoordelijkheid in een dergelijk netwerk, waarbij net jongerenwerkers vooral als ontgrendelende werkers worden gezien, terwijl ander aanbod dat meer vast lijkt te zitten in regelgeving (bv. OCMW of VDAB), minder geneigd is om ontgrendelend te werken.

5. Nood aan bredere verspreiding van een sociaal-pedagogisch kader

Globaal genomen geven de leden van de actiegroep aan dat er niet zoveel gebeurd is rond een sociaal pedagogische visie uitwerken voor 'Brugge(n) voor jongeren'. Anderzijds worden een aantal voorbeelden aangehaald die voor de respondenten wel vormen zijn van visieontwikkeling zoals bijvoorbeeld de engagementsverklaring 'want elke noo(t)(d) telt'. Respondenten zijn niet unaniem over de noden om te streven naar een gemeenschappelijke visie. Volgens sommigen kunnen gemeenschappelijkheden gezocht worden en andere visies blijven bestaan. Het is dan wel belangrijk dat doelstellingen zoals bijvoorbeeld continuïteit voorop staan. De bevroegde actiegroepleden en veldwerkers denken ook verschillend over het thema 'visie'. Terwijl de actiegroep de engagementsverklaring als iets doorleefd ervaart, is dit voor veldwerkers veel meer iets dat van bovenuit op hen afkomt. Inzetten op een sociaal pedagogische visieontwikkeling is een procesmatig iets dat continu dient te gebeuren in zo'n netwerk. Inzetten op reflectie en visieontwikkeling is van groot belang om een betere afstemming op de leefwereld waar te maken.

6. Nood aan meer sterktegericht case management in de leefwereld

Er dienen meer personen voldoende flexibel ingezet te worden om op maat van jongeren trajecten te kunnen volgen in het netwerk. Waar dit mogelijk is zien we dat dit een bijzondere meerwaarde geeft voor jongeren, maar aanbod zoals dat van LOGiN kan slechts ten dele tegemoetkomen aan de vraag. Een bredere inzet van trajectbegeleiding, bijvoorbeeld ook op niveau van vrije tijd ('t Salon of via buurtsport), zonder aanmelding en specifieke voorwaarden, zou een meerwaarde zijn voor 'Brugge(n) voor jongeren'. De nadruk zou hierbij ook moeten liggen op aansluiting op de leefwereld en mee opkomen voor de jongere (advocacy).

7. Een signaalfunctie opnemen voorbij éénmalige oefeningen

Een netwerk als 'Brugge(n) voor jongeren' heeft het potentieel om maatschappelijke noden van jongeren in kwetsbare situaties te capteren en deze samen met hen te thematiseren en tot strijdpunten te maken. Dit vergt inzicht in jeugdopbouwwerk vanuit de leefwereld van jongeren. Momenteel wordt de signaalfunctie vooral opgevat als een afzonderlijke oefening die leidt tot een tweejaarlijkse signaalnota. Respondenten geven aan dat er vooral aan de slag gegaan wordt met de concrete signalen zoals bijvoorbeeld informatieverstrekking. Anderen geven aan dat er filters lijken te zitten en dat sommige signalen duidelijker opgepikt worden dan andere.

6.6. Beperkingen van het onderzoek

Het onderzoek slaagde erin om een goed beeld te krijgen van de evoluties van het netwerk sinds de start. De zoektocht naar ervaringen van betrokkenen startte vanuit het netwerk zelf en de nadruk lag in eerste instantie op het bevragen van de actiegroep als één van de centrale plaatsen van netwerkvorming. Hoewel we als onderzoekers hebben gepoogd dit breder aan te pakken en ook veldwerkers en jongeren hebben bevroegd, ligt de nadruk misschien nog teveel op de bovenbouw van het netwerk. Ook in dit rapport is het niet evident om bijvoorbeeld het perspectief van jongeren voldoende aan bod te laten komen. We deden dit met enkele voorbeelden van verhalen van jongeren die hun perspectief wat in de verf zetten. Deze moeilijkheid toont misschien net het sterke aanbodgerichte kader waarin we dominant denken.

Een tweede bedenking gaat over de onderzoekspositie. De hoofdonderzoeker was lang zelf betrokken op jeugdwelzijnswerk en heeft een uitgesproken visie op het werken met jongeren in kwetsbare situaties. Hoewel we dit als sterkte zien, kan dit ervoor zorgen dat bepaalde zaken meer in beeld worden gebracht en andere mogelijk wat onderbelicht worden. Door samenwerking met twee andere onderzoekers en de promotoren hebben we hier proberen aan tegemoet te komen.

Een derde beperking is gerelateerd aan de specificiteit van het onderzoek van netwerken. Het is immers niet altijd eenvoudig om de impact van het netwerk los te zien van allerlei andere mogelijke interferentie van bijvoorbeeld sectorale ontwikkelingen, organisatorische wijzigingen, professionele situaties van betrokkenen, enz. Netwerken dienen om te gaan met deze ‘wicked problems’, maar dat is ook het geval voor onderzoek in deze contexten. Onderzoeksacties werden ook stappen in het proces van ‘Brugge(n) voor jongeren’ en zorgen mee voor kritische reflecties. Zo werd een vraag over visievorming vaak een gesprek over: “Waar visie zich bevindt? Hoe deze ontwikkelt? Of hoe deelnemers hun bijdrage hierop ervaren?” Hoewel het onderzoek hierop slechts een moment- en deelopname is, hopen we toch een beeld te hebben opgemaakt van hoe verschillende actoren momenteel kijken op het proces van ‘Brugge(n) voor jongeren’.

7. Algemene conclusie

Een lokaal netwerk kan helpen om beter aan te sluiten bij de leefwereld van jongeren in kwetsbare situaties. Het onderzoek toont aan dat er stappen gezet zijn naar betere samenwerking van enerzijds laagdrempelig welzijnswerk en anderzijds specifieke vormen van jeugdhulp en dienstverlening. Het is echter minder duidelijk in hoeverre het netwerk bijdraagt tot structurele veranderingen en meer sociale rechtvaardigheid voor deze jongeren. Hiervoor zijn verdere stappen nodig van onderuit.

De mate waarin het netwerk bijdraagt tot beter toegang en continuïteit van zorg, is sterk afhankelijk van enkele factoren.

Ten eerste is het van groot belang in te zetten op voldoende ondersteuning in de leefwereld van jongeren. Dit betekent niet dat jongeren per se een professionele ondersteuning nodig hebben in elke omstandigheid. Echter, heel veel jongeren komen in contact met veldwerkers die hen heel goed kennen en hierdoor ook vaak een pedagogisch mandaat krijgen van deze jongeren. Dit dient bijzonder hoog in het vaandel te staan in zo'n netwerk. Voldoende veldwerkers in de leefwereld van jongeren, met voldoende openheid om flexibel en op maat van jongeren zelf aan de slag te gaan, is een bijzonder belangrijke randvoorwaarde. Het onderzoek wijst uit dat er een reëel risico besloten ligt in het instrumenteel inzetten van leefwereldgericht veldwerk. Reflectie over leefwereldgericht werken die voldoende breed gevoerd wordt is van groot belang.

Ten tweede is er nood aan een sterke inbreng van visie op kwetsbaarheid en zorg in zo'n netwerk. De kijk op jongeren in kwetsbare situaties bepaalt hoe men ingrijpt en welke interventies als legitiem worden gezien. We zien in het onderzoek een te grote concentratie van inhoudelijke discussie op het niveau van stuurgroep en actiegroep.

Dit betekent ook dat we in de uitwerking van systemen misschien anders dienen te denken, meer als horizontale ruimtes waar bewegingen mogelijk zijn in alle richtingen, in tegenstelling tot vereenvoudigde systeem zoals een 'frontstage', met een onthaal waar de jongere geholpen wordt en een 'backstage', waar de achterliggende mechanismen geregeld worden. De uitbouw van het netwerk in Brugge is een krachtig iets, dat pleit voor het beleid van de stad en de partners die dit mee mogelijk maken. Het feit dat de deuren openstaan voor onderzoek en studie is een bijzondere meerwaarde en duidt ook op de openheid tot kritische reflectie. Aandacht en inzet voor jongeren in kwetsbare situaties vanuit een rechtenbenadering is meer dan ooit een politiek thema. We hopen dan ook dat hier nog sterker zal worden op ingezet in de toekomst.

Referenties

- Brugge(n) voor jongeren. (2015). *Werkingsverslag 2014*. OCMW Brugge, Stad Brugge & CAW Noord-West-Vlaanderen.
- Brugge(n) voor jongeren. (2015b). *Signaalnota 2014*. OCMW Brugge, Stad Brugge & CAW Noord-West-Vlaanderen.
- Brugge(n) voor jongeren. (2016). *Werkingsverslag 2015*. OCMW Brugge, Stad Brugge & CAW Noord-West-Vlaanderen.
- Brugge(n) voor jongeren. (2017). *Werkingsverslag 2016*. OCMW Brugge, Stad Brugge & CAW Noord-West-Vlaanderen.
- Brugge(n) voor jongeren. (2017b). *Signaalnota 2016*. OCMW Brugge, Stad Brugge & CAW Noord-West-Vlaanderen.
- Brugge(n) voor jongeren. (2018). *Werkingsverslag 2017*. OCMW Brugge, Stad Brugge & CAW Noord-West-Vlaanderen.
- Bickman, L., Lambert, E. W., Andrade, A. R., & Penaloza, R. V. (2000). The Fort Bragg continuum of care for children and adolescents: Mental health outcomes over 5 years. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 68*(4), 710-716. doi:10.1037//0022-006x.68.4.710
- Biringer, E., Hartveit, M., Sundfor, B., Ruud, T., & Borg, M. (2017). Continuity of care as experienced by mental health service users - a qualitative study. *BMC Health Serv Res, 17*(1), 763. doi:10.1186/s12913-017-2719-9
- Coussée, F., Deduytsche, J., Neirynek, B., & Demeere, S. (2012). *Brugge(n) voor jongeren. Maatschappelijk kwetsbare jongeren in Brugge: Waar staan we? Waar willen we naartoe?* Retrieved from Brugge:
- Dahler-Larsen, P. (2017). Qualitative evaluation: Methods, ethics, and politics with stakeholders. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research* (Vol. Fifth Edition, pp. 867-886). Los Angeles: SAGE Publications, Inc
- De Corte, J., Verschuere, B., & De Bie, M. (2017a). Networks for Welfare Provision: Getting a Grip on Processes of Social Exclusion by Evaluating Network Effectiveness. *Social Policy & Administration, 51*(7), 1174-1190. doi:10.1111/spol.12241
- De Corte, J., Verschuere, B., & De Bie, M. (2017b). The Political Role of Social Work: Grasping the Momentum of Working Through Interorganizational Networks in Belgium. *Journal of Social Service Research, 43*(3), 404-415. doi:10.1080/01488376.2017.1295007
- De Corte, J., Verschuere, B., Roets, G., & De Bie, M. (2016). Uncovering the Double-Edged Sword of Inter-Organisational Networks of Welfare Services: Tackling Wicked Issues in Social Work. *British Journal of Social Work*. doi:10.1093/bjsw/bcw039
- Grunwald, K., & Thiersch, H. (2009). The concept of the 'lifeworld orientation' for social work and social care. *Journal of Social Work Practice, 23*(2), 131-146.
- Krogstad, U., Hofoss, D., & Hjortdahl, P. (2002). Continuity of hospital care: beyond the question of personal contact. *British Medical Journal, 324*(January), 36-38.
- Naert, J., Gesquiere, M., & Van Havere, T. (2017). Naar een Integrale Jeugdhulp in Vlaanderen. In C. Claes, W. Vanderplasschen, L. Van Damme, S. Vandeveld, & S. De Pauw (Eds.), *Orthopedagogische werkvelden in beweging: recente evoluties en veranderingen in Vlaanderen* (6th ed., pp. 17-72). Leuven: Acco.
- Naert, J., Roets, G., Roose, R., & Vanderplasschen, W. (submitted). Youngsters' perspectives on continuity in their contacts with youth care services. *British Journal of Social Work*.
- Naert, J., Roose, R., Rapp, R. C., & Vanderplasschen, W. (2017). Continuity of care in youth services: A systematic review. *Children and Youth Services Review, 75*, 116-126. doi:10.1016/j.chidyouth.2017.02.027
- Raeymaeckers, P. (2016). A specialist's perspective on the value of generalist practice: A qualitative network analysis. *Journal of Social Work, 16*(5), 610-626. doi:10.1177/1468017316644693
- Rankin, J. (2007). Celebrating moments of discomfort. In H. Anderson & P. Jensen (Eds.), *Innovations in the reflecting process: the inspirations of Tom Andersen* (pp. 114-124). London: Karnac.

- Schwandt, T. A. (2002). *Evaluation practice reconsidered*. New York: Peter Lang Inc.
- Stroul, B. A., Pires, S. A., Armstrong, M. I., & Meyers, J. C. (1998). The impact of managed care on mental health services for children and their families. *The Future of Children*, 8(2), 119.
- Tebes, J. K., Bowler, S. M., Shah, S., Connell, C. M., Ross, E., Simmons, R., . . . Kaufman, J. S. (2005). Service access and service system development in a children's behavioral health system of care. *Evaluation and Program Planning*, 28(2), 151-160. doi:10.1016/j.evalprogplan.2004.10.008
- Ungar, M., Liebenberg, L., & Ikeda, J. (2014). Young People with Complex Needs: Designing Coordinated Interventions to Promote Resilience across Child Welfare, Juvenile Corrections, Mental Health and Education Services. *British Journal of Social Work*, 44(3), 675-693. doi:10.1093/bjsw/bcs147
- Vanhee, J. (2011). Integrale jeugdhulp Hulpcontinuïteit als gedeelde verantwoordelijkheid. *POW Alert*, 37(1), 16-25.
- Vlaamse Regering. (2014). *Decreet betreffende de integrale jeugdhulp*. Retrieved from <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1023237.html>.

Bijlagen

1. Overzicht geïnterviewden
2. Interviewformat
3. Leidraad focusgroep

1. Overzicht participanten

Actiegroep (Int. Actiegroep Nr.)

Int nr.	Geslacht	Sector	Functie
1	Man	Drughulpverlening	Afdelingshoofd
2	Vrouw	Welzijn / Onderwijs / Tewerkstelling	Teamleider
3	Vrouw	Tewerkstelling	Teamleider
4	Man	Welzijn / Preventie / Jeugdzorg	Diensthofd
5	Man	Jeugdzorg	Verantwoordelijke
	Man	Jeugdzorg	Coördinator
6	Man	Onderwijs	Maatschappelijk werker / Vestigingscoördinator
7	Vrouw	Geestelijke gezondheidszorg	Psychotherapeut / Psycholoog
8	Vrouw	Welzijn	Teamverantwoordelijke
9	Man	Jeugdzorg	Coördinator
10	Vrouw	Welzijn	Teamverantwoordelijke
	Vrouw	Welzijn	Inhoudelijk medewerker
11	Man	Welzijn	Hoofdmaatschappelijk werker
	Vrouw	Welzijn	Hoofdmaatschappelijk werker
12	Vrouw	Onderwijs / Welzijn	Coördinator

Veldwerkers (Int Veldwerkers Nr.)

Int Nr.	Geslacht	Sector	Functie
7	Man	Welzijn	Hulpverlener
6	Vrouw	Welzijn	Hulpverlener
5	Man	Vrije tijd	Preventiewerker
	Man	Vrije tijd	Preventiewerker
4	Man	Tewerkstelling	Coachadviseur
3	Man	Drughulpverlening	Outreachend werker
1	Vrouw	Welzijn	Maatschappelijk werker
	Vrouw	Welzijn	Maatschappelijk werker
2	Man	Tewerkstelling	Hulpverlener

Stuurgroep

Participant	Geslacht	Sector	Functie
1	Man	Vrije tijd	Diensthofd
2	Man	Welzijn	Preventieambtenaar
3	Vrouw	Welzijn	Directeur
4	Vrouw	Welzijn	Secretaris
5	Vrouw	Welzijn	Coördinator
6	Vrouw	Onderwijs	Onderwijsdeskundige

Is er iets veranderd sinds 2012, de start van 'Brugge(n) voor jongeren'?

In doorvragen linken met:

- Reden van verandering/gelijk blijven/moeilijker lopen?
- Informatie continuïteit
- Relatie continuïteit
- Management continuïteit
- Niveau jongeren hier ook polsen

Het onderzoeksrapport van 2012 gaf volgende aanbevelingen voor het werkveld

Per aanbeveling: Hoever staan jullie hiermee? Welke veranderingen zijn er op dat vlak gerealiseerd?

Verder uitdiepen met concrete voorbeelden, polsen naar concrete drempels, hefbomen voor het 'ontgrenzend' werken

1. Betere aansturing van het veld met een duidelijk sociaal-pedagogisch kader via een jeugdwelzijnsoverleg
2. Meer structurele ondersteuning van het basiswerk en minder versnippering van middelen
3. Meer vindplaatsgericht werk vanuit een leefwereldbenadering en een betere afstemming of aansturing van dit werk
 - Voeling met jongeren? (cfr. Nood aan herkenbaarheid) Voeling met leefwereld van deze jongeren?
 - Kijk/visie op jongeren in kwetsbaarheid veranderd? Concreet?
 - Beter zicht op noden van deze jongeren?
 - Betrokkenheid van jongeren op BVJ?
4. Uitbouw van een transparant systeem van case management waarbij duidelijk wordt wie wat registreert voor welke jongere, jongeren opgevolgd worden en waar voor- en nazorg voorzien is voor jongeren
5. Gezamenlijk signaleren van wat fout loopt op een breed maatschappelijk niveau
6. Jongerenperspectieven tonen belang van ontgrenzend werken buiten de contouren van instituties en systemen, in hoeverre biedt bruggen voor jongeren hier volgens jullie opties voor?
7. Ervaringen van samenwerking (sterktes en struikelblokken, faciliterende factoren)
Bv. Doelstelling samenwerking onderwijs - welzijn
8. Voorziene en onvoorziene effecten bij zowel dienst/hulpverlening als jongeren

3. Leidraad focusgroep met de stuurgroep

1. Hoe kijkt de stuurgroep zelf naar de evolutie binnen BVJ?

- Algemene evolutie: sterktes en mogelijke knelpunten
- Organisatiewijze
- Rol actiegroep
- Rol stuurgroep

2. Thema's: Idee dat leefwereldgericht werken vooral wordt ingezet als toeleiding

- Instrumentalisering van het leefwereldgericht werken cfr. Bijvoorbeeld Salon, buurtsport, enz. die eigenheid mogelijks verliezen door druk van het netwerk op toeleiding
- Druk op veldwerkers die effectief met jongeren werken: kunnen zij nog op maat werken?

3. Netwerkoverleg >>> reële inzet in de leefwereld

- Bij vraag wat is BVJ > vooral referentie naar netwerkmomenten en het leren kennen van elkaar in het netwerk
- “nu mag het komen” (vraag naar reële actie)
- Komen thema's voldoende op de tafels (cfr. Spanning op visieverschillen)?

4. Rol bruggen voor jongeren op spanning forum ⇔ mandaat om aan te sturen

- Hoe ziet de stuurgroep dat?
- Krijgen jullie dit signaal en hoe wordt hiermee omgegaan?
- Is er voldoende interactie tussen actiegroep en stuurgroep?

5. Toekomst van BVJ? Hoe zien jullie dit?

- Aanbod BVJ, idem, wijzigingen, ... ?
- Andere acties?
- Hoe speelt BVJ in op beleidsveranderingen? Rol tegenover beleid zelf?